"İŞÇİLER AYDINLANSIN, AYDINLAR İŞÇİLEŞSİN"

İŞÇİ YAŞAMI

işçi sağlığı derneği merkez yayın organı

AYLIK DERGİ

1. MAYIS. 1989 SAYI:1 FİYATI: 1.500.-TL

LEVENT FACİASI

İŞÇİ SAĞLIĞI DERNEĞİ NE DİYOR

"İşçi Yaşamı"nın ilk sayısında, derneğimizi ve kimi ilkelerimizi tanıtmak istiyoruz:

İşçi Sağlığı Derneği, işçi sınıfının demokratik kitle örgütlerinden biridir. Türkiye proleteryasının, çalışma ve yaşama koşullarını iyileştirmek ve yükseltmek uğruna yürüttüğü sınıfsal, sendikal, demokratik mücadele organları içinde yer alır.

Dernek, sigortalı, sigortasız / sendikalı, sendikasız ayrımı yapmadan, tüm işçilerin, çalışan toplumun, çocuk işçilerin, çırakların ve kadın işçilerin, tarım proleteryasının çalışma ve yaşama koşullarını kapsayan bir çalışma programı ve eylem planı uygular.

Tüm sınıfın çıkarlarını savunur. İşçilere, işçi örgütlerine, sendikalara saygı ve eşitlik ilkeleriyle yaklaşır.

İşçi Sağlığı Derneği kurulalı bir yıl oldu. Daha şimdiden birçok ileri işçinin ve işçi sınıfı aydının ortak girişkenliğini simgeliyor ve işçi sınıfının bağımsız sınıf çıkarlarını titizlikle savunmaya özen gösteriyor.

Derneğin üye ve yönetici bileşiminin %80'ini işçiler oluşturuyor. İşçiler ve işçi sınıfı aydınları eğitim kurslarında, toplantılarda, toplumsal pra-

(devamı 26. sayfada)

"Dün 4. Levent'teki boya ve tiner imalatı yapan bir fabrikada meydana gelen patlama ve yangın sonrasında 3 bina çöktü ve 14 ölü 40'ı aşkın yaralı..." 4. Mart. 1989 tarihli tüm gazeteler bu haberle çalkalanıyordu. Olayın korku ve dehşetini anlatmakta güçlük çektikleri, kullanılan manşetlerden açıkça anlaşılıyordu. "Bu kaza değil katliam", "Kimin kurbanı?", "Bu ruhsatı kim verdi?", "Cehennemi yaşadım", "Affedilmez ihmal kimin?" gibi başlıklar ile devam eden haber, yorum ve makalelerle olayın gerçek sorumlusu ya da sorumluları değişik bakış açılarından gündeme getirildi.

Levent Sanayi mahallesi işçilerin çalıştığı ve oturduğu bir mahalledir. Acıları "polisin göz açtırmayan, dağıtıcı, sıkı önlemleri altında" (Günaydın 5.3. 1989) yaşadılar. İşçiler; yürüyüş, gösteri ve protestolarıyla ilgililerin ihmal ve yasa dışı davranışlarını kamuoyuna açıkladılar. Yaklaşan tehlikeyi işverene ve resmi görevlilere defalarca duyurdukları halde cevap alamadıklarını vurguladılar.

Sistemin koruyucuları, sorumlular, ilgililer, suçun günahını yaymak, dağıtmak, masumluklarını belirtmek ve kazanın nedenlerini bulandırmak için ilk günden itibaren ellerinden geleni yaptılar.

Olaydan sonraki hafta içinde; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın **kurma izni** ve **işletme belgesi** olmadan, Sağlık Bakanlığı'nın izni olmadan, "1. sınıf gayri sıhhi müessese" olan fabrikaya yasa dışı geçici ruhsat verildiği, bölgede oturanların durumu resmi kurumlara bildirmesine rağmen bu yasa dışı halin devam ettirildiği, Sağlık Bakanlığı'nın ne işletmenin açılışında ne de sonra denetlemede görevini yapmadığı anlaşılmaktadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş yasasında ve ilgili tüzüklerde açıkça belirtilen açılışı ve sonraki iş yeri denetlemelerini yapmamıştır.

Belediye görevini yapmamıştır. Semtte oturan ve işyerlerinde çalışan işçilerin uyarıları ve önlem alınması amacıyla yaptıkları başvuruları gözardı edilmiştir. Resmi kurumların sözcülerinin ilk telaş ve panik ortamıda aralarında yaptıkları tartışmalar ve suçlamalardan durum açıkça anlaşılmaktadır. İş cinayetlerine ve toplu kıyıma dönüşmüş olan bu olayın sorumluları ne kadar sahte gözyaşı dökerlerse döksünler, suçu birbirine atarlarsa atsınlar, yasal ve sosyal yaptırımlardan kaçamayacaklardır.

Halka, "Bu gibi yerleri ihbar edin" diyerek akıl hocalığı yapanlar "Tehlikeli iş yerlerinin iç içelikten kurtarılması" gibi gerçekçi ve bilimsel olmayan çözüm önerileri öne sürebilmişlerdir. "Suçu birbirinin üstüne atarak" (Günaydın 5-6/3/1989) bu konuyu da böylece kapattıklarını sananlar yanıldıklarını anlayacaklardır.

İŞÇİ SAĞLIĞI DERNEĞİ NE DİYOR?

Anımsanacağı gibi **İşçi Sağlığı Derneği** olarak uzun süredir anlattığımız, işaret ettiğimiz tehlikelerin sadece bir bölümünü yaşadık.

(devamı 24. sayfada)

....HABERLER....HABERLER....HABERLER....HABERLER....

FABRİKALARDA BİZ

AVRUPA'NIN EN SICAK BÖLGESİ TÜRKİYE...

Yaklaşık onbeş gündür Türkiye işçi sınıfı on yıldır görülmemiş düzeyde, yığınsal ve etkin protesto gösterileri yapıyor. Her işkolu, her işletme kendi konumuna göre eski mücadele deneyimlerini **yeniliyor**, yeni ve özgün eylem biçimleri yaratıyor.

Yemek boykotları açlık grevleri aşıldı. Topluca ve yürüyerek viziteye çıkmalar, servislere binmeme, servislerden inip fabrikalara yürüyüşler, protesto alkışlamaları, fazla mesaiye kalmama ve iş yavaşlatma eylemleri dayanışma grevleri...

Eylemlerin her türü bütün sanayi bölgelerinde, bütün işletmelerinde aktifleşen işçi sınıfını, toplumsal yaşamın en ön saflarına getirdi. Sosyal ekonomik siyasal alanlarda işçi eyleminin yükselmesi, etkilerini göstermeye başladı: Hükümet demir-çelik grevlerini erteleyen kararlarını geri almak zorunda kaldı. İktidarın genel politik tavrı işçi eylemlerini ekonomik istemlerle sınırlamak, sonra da bu istemleri olabildiğince düşük düzeylere indirmek olarak özetlenebilir.

İşçi sınıfı ise sendikal haklar ve özgürlükler yanında, sendikalaşma hakkından yoksun işçilerin, memurların, esnafın ve kır emekçilerinin istemlerini savunma konumuna geliyor.

İşçi sınıfının ekonomik istemlerinin altında, aşırı sömürü ve yoksullaşmanın yarattığı ise bilinen bir gerçek: 1980'lerde toplam ulusal gelirden % 35 pay alan ücretliler, 1989'da % 13 pay alabilmektedirler.

İşçi Sağlığı Derneği'nin 1988'de yayınladığı "asgari ücret" çalışmasında iki çocuklu bir işçi ailesinin en az net 407.500 TL. ücret alması gerektiği açıklanmıştı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ve ve Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun ölçütlerinin temel alındığı bu saptamanın dikkate alınmadığı biliniyor. Şimdi işçiler eylemleriyle ekonomik ve toplumsal-politik ortamı sorgulamaya devam ediyorlar.

1 MAYIS'A DOĞRU...

1 Mayıs Emek Bayramı etkinlikleir için hazırlıklar ilerliyor. Konu Türk-İş Başkanlar kurulu gündemine alındı. Konfederasyon kararları alınıncaya kadar hazırlık çalışmalarını yürüten İstanbul sendikaları, kitlesel ve tek bir eylemle 1 Mayıs'ın kutlanması doğrultusunda çalışmalar yürütüyor.

Genel merkezi İstanbul'da bulunan sendikaların, doğrudan taraf olarak katıldığı hazırlık çalışmalarına, genel merkezleri İstanbul'da bulunmayan sendikaların merkezlerini temsil edecek şubeler aracılığıyla katılacakları öğrenildi.

Sendikalardan aldığımız bilgilere göre bu yıl yapılacak 1 Mayıs gösterilerinin ve kutlamalarının yasal başvuruları hem İstanbul Valiliği, hem de hükümet düzeyinde yapılacak.

Evrensel düzeyde kazanılmış, tüm dünyada ve Türkiye'de büyük sermayenin ve cellatlarının hain tuzaklarından geçerek alınmış 1 Mayıs hakkının, bu yıl kullanılacağına kesin olarak bakılmaktadır.

Sendika yönetim kurulları 1989 1 Mayıs'ının, işçi sınıfının temelistemleri arasında olduğunu ve her koşulda kutlanacağını anlatmaktadırlar.

İşçi Sağlığı Derneği üyelerinden bir bölümünün, aralarında bir tertip komitesi kurarak 1 Mayıs Emek Bayramı'nı kutlamak üzere İstanbul Vilayeti'ne başvurduğu öğrenilmiştir.

TARLALARDA BİZ

Türkiye kırları sorunlarla dertlerle yüklü.. Burjuva iktidarlarının tarım işçilerini ve küçük tarım işletmelirini ezen, sömüren ekonomi politikaları bu yıl ve önümüzdeki yıllarda kentleri ve kırsal alanları tehdit eden gıda açığına yol açacak görünüyor.

Doğal koşullara bağlı tarımsal üretim yapısı nedeniyle bu yıl, kırlardaki mevsimlik işçiler kentlerde iş bulamayacaklar. Çukurova'da, Ege'de yoğun tarım ve inşaat işçisi istihdam eden bölgelerden bu yıl işçi istemi çok azalacak.

1989 yılının kuraklığı kırların koşullarını daha da zorlaştıracak.

İleri tarım teknolojilerini kullanamayan, tarımsal üretim artışı için zorunlu girdileri (gübre, makine, tohum...) sağlayamayan küçük tarım işletmeleri için durum daha da zor: Tarımsal girdilerin fiyatlarını belirleyen tekeller ve ürünlerin taban fiyatlarını belirleyen ve devletle içiçe girmiş olanlar yine tekeller.

Tarlalar, kırlar, milyonlarca tarım işçisi adayının ve yüzbinlerce yıkıma sürüklenen küçük tarım işletmelerinin sorunlarıyla dolu, sorunlarının dertlerinin çözümünü bekliyor...

....İŞÇİ SAĞLIĞI VE MÜCADELELERİ TARİHİ...

İşçi sınıfının uluslararası birlik ve dayanışma günü 1 Mayıs, yüzyıla yakın bir geleneği yansıtmaktadır. Bilindiği gibi, 1 Mayıs işçi sınıfı tarihi içinde 1986'da Amerika'da işçilerin iş gününün 8 saat olması için genel greve gittikeri gündür. 1 Mayıs kadın ve çocuk demeden işçileri günde 14-16 saat en kötü şartlarda, çok düşük ücretlerde çalıştıran ABD burjuvazisine karşı, kendi haklarını kabul ettirmek için genel direniş kavgasının onurunu yansıtmaktadır.

ABD işçi sınıfı 8 saatlik işgünü için mücadeleye karar vermişti. 1866 Baltimoore Kongresinde 8 saatlik işgününün yasallaştırılması istenmişti. Haklı isteklerinin ABD hükümetleri ve kapitalistler tarafından reddedilmesi üzerine uzun fakat kararlı bir mücadeleye başladılar. Boston, Newyork, Şikago gibi sanayinin geliştiği çeşitli şehirlerde grev ve gösteriler düzenlediler, bu grev ve gösterilerde kanlı saldırılara uğradılar. ABD polisi ve burjuvazisinin ortak provokasyonlarıyla, bombalama ve kundakçılık eylemlerinde yüzlerce şehit verdiler.

Bütün bu kanlı baskı yöntemleri ABD işçi sınıfını yıldırmadı. Federal kongre 1868 yılında çıkardığı bir yasa ile hükümetin çalıştırdığı işçilere 8 saatlik işgününü uygulamak zorunda kaldı. Ancak ekonominin büyük bir kesimini oluşturan özel işletmelerde bu yasa bir türlü uygulanmıyordu.

1 Mayıs 1886 günü ülke çapında greve gidildi. Grevin ilk iki günü olaysız geçti. 3 Mayıs günü Şikago kentinde grevci işçilere ateş açılmış 4 grevci işçi ölmüş, pek çoğu yaralanmıştı. Ertesi gün Şikago emekçileri biraraya gelerek 3 Mayıs kanlı olaylarını protesto amacıyla bir miting düzenlediler. Miting dağılacağı sırada ajan provokatörler sahneye çıktı. Patlayan bir bomba ve arkasından polisin gelişigüzel ateşi sonucu 4 işçi daha öldü, yüzlercesi yaralandı. Bu olayın ardından çok sayıda işçi lideri ve işçi tutuklandı. Albert Parsons, August Spies, Adolf Fisherve George Engels adlı işçi liderleri hiçbir suçları olmadığı halde, düzmece mahkeme kararlarıyla idam edildi. Ayrıca 3 işçi lideri ağır ha-

(devamı 23. sayfada)

1 MAYIS 1989'DA İŞÇİ SINIFININ SENDİKAL DEMOKRATİK İSTEMLERİ

1. Haftalık çalışma süresi otuzbeş saate indirilmelidir

2. Asgari ücret bu yıl ve her yıl yeniden saptanmalı, bir işçiyi ve ailesini uygarca yaşatacak düzeyde yüksek tutulmalıdır.

3. İşsizlik Sigortası daha fazla gecikmeden yasallaştırılmalıdır.

4. Memurlara, sendikalaşma hakkı tanınmalı, ekonomik hakları korunarak sözleşmeli personel uygulamasına son verilmelidir.

5. Tüm çalışanların, memurların ileri demokratik haklar için örgütlenmesini ve mücadelesini engelleyen tüm sendikal ve siyasal yasaklar kaldırılmalıdır.

6. 1 Mayıs Emek Bayramı işçi ve emekçi sınıfımızın uluslararası birlik, mücadele ve dayanışmasını simgeleyen kazandığı ve kullandığı bir haktır. Bu hakkın kullanılması önündeki idari ve hukuksal engeller temizlenmeli, 1 Mayıs 1977 katliamının suçlularından hesap sorulmalıdır.

7. Sosyal Sigortalar Kurumu sendikalara devredilmeli, ekonomik, idari, hukuksal ve bilimsel yönetimi işçi sınıfına bırakılmalıdır.

....BİR SÖYLEŞİ....BİR SÖYLEŞİ....BİR SÖYLEŞİ....BİR SÖY

İşçi Sağlığı ve Meslek Hastalıkları Uzmanı Dr. HALDUN SİRER'le söyleşi

Dr. HALDUN SİRER

Dr. Haldun Sirer 1925 yılında İstanbul'da doğdu. 1948 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'ni bitirdi. 1954 yılında İç Hastalıkları Uzmanı. 1984 yılında Uzmanlık Tüzüğü'nde yapılan bir değişiklikle. 20 yıldır çalıştığı İş ve Meslek Hastalıkları dalında uzman oldu. Tüm-Sab Projesi İstanbul Koordinatörü İstanbul Eyüp Meslek Hastalıkları Kliniği ve İstanbul Meslek Hastalıkları Hastanesi ve Mesleki Rehabilitasyon Merkezi'nin kuruluşunda ve çalışmalarında yönetici ve uzman olarak görev yaptı. 1985 yılında bu hastanelerin işçi sağlığı amacı dışında kulanılmaları istenmesi üzerine istifa ederek ayrıldı. Bu alanda 100'den fazla neşriyatı olan Dr. Sirer Fransızca ve İngilizce bilmektedir. Halen Türkiye'de yapılan İşçi Sağlığı Seminer ve Panelleri'nin değişmez bir üyesi olan Dr. Sirer evli ve 3 çocuk babasıdır.

— Sayın Sirer sizce işçi sağlığı nedir?

— İşçi sağlığı konusunda pek çok tanımlamalar var. Özellikle WHO'nun tanımlaması en kapsamlı olanı. Bence İşçi Sağlığı tüm çalışan insanların, yeterince temiz bir ortamda, kendine uygun bir işte, mutlu, verimli ve sağlıklı çalışmalar yapması diye düşünülebilir. Hemen hatırlatmak isterim ki salt bir Tıp sorunu değil. Mültidisipliner bir konu. Tıbbın, psikolojinin, teknik bilimlerin, hukukun ve sosyal politikanın birlikte uygulanması zorunlu. Çalışanın işine, işin çalışana tam bir uyumu. Yasaların bunu düzenlemesi, Devletin denetlemesi.

— İşçi sağlığının önemi?

— İşçi sağlığını, işgüvenliğinden ayırmak olası değil. Birçok yönleri ile çok önemli bir konu. Kişi yaşamının 1/3'ünü çalışmakla geçiriyor. En aktif zamanı. İşinden memnunsa, mutlu ise, sağlıklı ise, sonuç olarak huzurlu ise sistemler iyi işliyor demektir. Sonra biliyorsunuz ki, insanoğlu medeniyet ilerledikçe, başta endüstri olmak üzere, teknolojik ilerlemelerle kendi yarattığı yapay bir cehennemin içinde yaşıyor çalışma ve yaşam çevresi hergün biraz daha kirleniyor. İşte işçi sağlığı evrensel boyutlarda bu kirliliği azaltmaya çalışıyor. Basit bireysel önlemlerle çare bulmak olası değil. İLO, WHO gibi uluslararası örgütler, hemen hemen tüm ülkelerde benzer yasalar, benzer önlemler, benzer uygulamalar tavsiye ediyor, bir örnekliği sağlamaya çalışıyor. Görülüyor ki işçi sağlığı ve işgüvenliği çok kapsamlı ve oldukça güç ve pahalı bir uygulama. Hemen ilave edelim ki hiçbir zorluk veya pahalılık insan hayatından, insan mutluluğundan daha pahalı olamaz ve olmamalıdır.

— Bugün işçi sağlığı ve iş güvenliği ülkemizde ne durumdadır?

— Bu konuda sizlere pek iyimser yanıtlar veremeyeceğim. Endüstrisi yeni gelişen ve gelişmekte olan bir ülkeyiz. Doğal olarak bu alanda iddialı olduğumuzu söyleyemeyeceğim. Aslında son 45 yıl içinde oldukça zaman kaybetmişiz. Bugün için işçi sağlığı konusu hâlâ pek tanınmıyor. Yalnız hekimler değil, işin hakiki sahibi olan işçilerin ve işverenlerin de konuya yaklaşımları pek sıcak değil. Genel sağlık hizmetlerindeki eksiklikler, işçi sağlığı konusunun geri planda bırakılmasında belki bir oranda etkili. Başlangıçta işçi sağlığına iyi başlamışız. 1946'da işçi sigortaları kurumunu kurmuşuz. İşkazaları, meslek hastalıkları, analık ve ölüm sigortası uygulamalarına başlamışız. İşkazaları ön plana geçmiş, meslek hastalıkları konu yeni olduğu için arka planda bırakılmış. 1950'de başlayan ve kademeli olarak geliştirilen Hastalık Sigortası uygulanmasına başlanmış. Meslek hastalıkları iyice geri planda klamış. 1970 - 1980 arasında SSK'da Dr. Engin Tonguç'un öncülüğü ile oldukça yüz güldürücü çalışmalara başlanmış. Meslek hastalıkları klinik ve hastaneleri kurulmuş. Bu yataklı işklinikleri kurulmasa idi, bugün hâlâ meslek hastalıklarına tanı koyacak yerlerimiz olmayacak ve 1970'lere kadar olduğu gibi meslek hastalıkları deyince aklımıza yalnız toz hastalıkları gelecekti. Bugün de durum aynı. Bu 2 hastane çalışmadığı veya çalıştırılamadığı takdirde ülkede meslek hastalıkları tanısı koyacak veya malûliyet değerlendirmeleri yapacak yer kalmayacak. Hâlâ bu tartışaların yapılmasını ibretle seyrediyoruz.

— Sayın Sirer işçi sağlığında işçi sağlığı enstitüleri veya iş kliniklerinden bahsediliyor. Bizde de meslek hastalıkları hastaneleri var. Bu kuruluşları bize anlatırmısınız?

— Meslek hastalıklarının tanılarının konması ve malûliyet dereelerinin belirlenmesi için: gerek işyerlerindeki ortam sağlık zararlarının ölçülmesinde ve gerek çalışanların kan ve sıvılarında çok hassas bir takım analizleri yapabilecek özel laboratuvarlara gereksinim var. Örneğin ortamın zararlı etkenlerini, tozları, buharı ve dumanın içindeki zararlı maddeleri ölçecek bir **toksikoloji laboratuvarı** gerekli. Termal konfor şartlarını ölçecek bir **işfiziği laboratuvarı** lazım. Çalışanlardaki zararlı maddelerin ölçülmesi, çalışanların kas, kalp ve solunum güçlerini ölçecek **fonksion laboratuvarlarına** gereksinim var. Tüm bu ölçümler normal hastanelerdeki laboratuvarlarda ölçülmeleri mümkün değil. Birtakım özel cihazlara ihtiyaç var. İşte tüm bu laboratuvarların bulunduğu ve bunları çalıştıracak, değerlendirecek uzman hekimlerin, işpsikologlarının ve teknik elemanların bulunduğu özel birtakım araştırma birimlerine ihtiyaç var. İşte bu birimlerin yataksız olanlarına dış dünyada **İşçi Sağlığı Enstitüleri** adı veriliyor. Yataklı olanlarına da **İşklinikleri** adı veriliyor. İtalyan üniversiteleri işklinikleri bizdeki meslek hastalıkları hastaneleri ve yataklı işkliniklerinin benzeri tesislerdir. Kartal, Milano İşkliniği'nin. Ankara'daki Meslek Hastalıkları Hastanesi ise Cenova İşkliniği'nin benzeridir.

Bu tesislerin kuruluşları ILO standartlarına göredir. Laboratuvarları, cihazları, metodları birbirine çok benzer. Her türlü işçi sağlığı araştırmaları, ortam analizleri ve tarama muyaneleri yapabilecek kuruluşlardır.

Bu tesislerin kurulmasına 1975 yılında başlamışız. Ne yazık ki bu tesisler son yıllarda esas çalışmalarından saptırılmış, SSK'nın ağır tedavi edici hizmeti altına sokulmuşlardır. Bu alanda yetişmiş uzman hekimler, kimya mühendisleri ve iş psikologları dağılmaya başla-

...BİR SÖYLEŞİ...BİR SÖYLEŞİ...BİR SÖYLEŞİ...BİR SÖYLEŞİ

mıştır. SSK kendisine 500 yataklı bir hastaneyi birkaç yıl içinde her zaman kurabilir. Meslek Hastalıkları Hastaneleri kapanırsa Kurum bir daha 50 yılda bu tesisleri kuramaz. SSK yetkililerinin bu konunun idraki içinde olduklarını zannediyorum.

— Sayın Sirer yukarıdaki soruyu biraz daha genişletmek istiyoruz. Bizdeki mesleksel işçi sağlığı örgütlenmesini anlatır mısınız?

— İşçi sağlığı ve işgüvenliği çalışmaları bizde devletin denetimi altındadır. Çalışma Bakanlığına bağlı İşteftiş Kurulu'na ait işgüvenliği müfettişleri işyerlerini devlet adına denetlemektedir. Ayrıca aynı Bakanlığa bağlı; İLO teknik yardımı ile kurulmuş İSGÜM adı altında bir araştırma enstitüsü mevcut. Çok dar kadro ile çalışan bir kuruluş. İşyerlerinde işyeri sağlık birimleri yasal olarak zorunlu. Bu birimin işyeri hekimleri kendi işyerlerindeki meslek hastalıkları şüphelerini işverene bildirerek SSK'ya ihbarları yaptıracaklar. (İşverenin 2 tam gün içinde yasal olarak ihbarda bulunması zorunlu.) SSK'da bu ihbarları bölgedeki meslek hastalıkları hastanelerine gönderecek kesin tanı için. İşyeri hekimliği müessesesi, istenilenden uzak bir çalışma içinde. Bu yol çalışmıyor.

Meslek hastalıklarının ortaya çıkarılması için diğer yasal bir yol: SSK'nın tedavi edici polikliniklerinden ayrılan şüpheli vakalar meslek hastalıkları hastanelerine sevkedilecek. SSK polikliniklerinde hasta başına 1-2 dakika düşüyor. Meslek hastalıkları şüphelerinin ayrılması mümkün değil. Bu yolda işlemiyor. Diğer bir yol, çalışan işçiler, kendilerinde meslek hastalığı bulunduğunu ihbar edebilirler. (Yasal hakları.) Uygulamada bu mümkün değil. Çok teknik bir konuda işçinin kendisinden şüphelenmesi çok zor. Esasen SSK'da suistimal edilmesin diye bu alanda pek çok engeller çıkarıyor. Görülüyor ki bu yol da tıkalı.

Görülüyor ki işçilere uygulanan işkazaları ve meslek hastalıkları sigortası karşılığı olarak, meslek hastalıklarına tutulduklarında erken evrelerde ortaya çıkarılmaları için yasa ve tüzüklere göre kendilerinin meslek hastalıkları hastanelerine giden tüm yollar bugün için kapalı durumdadır. SSK istatistiklerindeki

600-750 adet meslek hastalığı; meslek hastalıkları hastanelerinin kendi civarlarındaki işyerlerinden veya İşteftiş Kurulu müfettişlerince gönderilen ve sayıları çok küçük olan işçiler arasından çıkarılanlardır. Ülkenin hakiki meslek hastalıkları sayılarını göstermekten uzaktır. Yukarıdaki nedenlerle zaman zaman meslek hastalıkları hastanelerine vakalar gelmiyor, o halde meslek hastalıkları ülkemizde çok azdır, bu hastaneleri kaldıralım, küçültelim gibi çağdışı düşünceler ortaya atılmaktadır. Ülkemizde başka benzerleri olmayan bu tesisleri ortadan kaldırma düşüncesi insanın tüylerini ürpertiyor. Ben yine de aklıselimin galebe çalacağından emin bulunmaktayım. SSK bu tesisleri biran evvel tedavi edici hizmetin dışına çıkarmalı. Bilimsel araştırma görevlerine iade etmelidir. SSK için bu yasal zorunluluktur. Aksi yolda hareket SSK'nın idari ve hekim yöneticilerini büyük bir sorumluluk altında bırakacaktır.

— İşçi sağlığı konusunda sendikalarımızın durumu nedir?

— Bugün çağdaş dünyada İşçi-Sendika kavramlarının birbirinden ayrılması düşünülemez. Sendikalar doğal olarak çalışanların sağlıkları ile de yakınen ilgilenmek zorundadırlar. Kişinin temel haklarından birisi ve bence en önemlisi sağlıklı yaşamak hakkıdır. Sendikalar yalnız yasalar içindeki işçi sağlığı ve işgüvenliği yaptırımlarını istemek, takip etmekle kalmamalıdırlar. İşçi sağlığı ve işgüvenliği alanındaki eksiklikleri, yasal yönden gerekli yasaların çıkarılmasını sağlamaya uğraşırken, yasa muhasebesinde olan toplu sözleşmelere de gerekli maddeleri ekleyerek, işçileri çalışma ortamındaki sağlık zararlarından koruma yollarını aramalıdırlar.

Ayrıca sendikalar işçilerini olası işkazaları ve meslek hastalıklarından korumak için yaptıracakları konferanslar ve uygulamalı seminerlerle eğitmelidirler. Bu seminerler işçi sağlığı konularında akademik konuşmalar şeklinden ziyade her iş kolunun kendi problemlerini işleyen pratik uygulamaya dönük çalışmalar şeklinde olmalıdır. Bu alanda Türk-İş tarafından yapılan seminerlerin çok yararlı olduğu inancındayım.

— İşçi sağlığı kavramı içinde bir erken ihtiyarlama sorunu zaman zaman konuşuluyor. Bu konuda bir açıklama yapar mısınız?

— Erken ihtiyarlama kelime anlamından da anlaşılacağı gibi işçinin olması gereken zamandan önce ihtiyarlamasıdemektir. İlk bakışta çok zor ve karmaşık görünen bu sorun işçi sağlığı metodolojisiyle rahatça çözülebilir. Biliyorsunuz: Sigortalar, çalışan işçilere, çalışma ortamı zararlarına karşı birtakım koruma önlemleri ve maddi yararlar sağlarlar. Erken ihtiyarlamada, işçilerin zamanından önce yaşlandıkları tıbben belirli yöntemlerle saptandıkları durumlarda yararlar sağlamasıdır. 50 yaşındaki sigortalı işçinin, 55 yaşındaki insan kadar yaşlandığı tıbben belirlenir ve bir hekim raporu alınırsa SSK tarafından kıdemden yararlandırılır. Kağıt üzerinde çok kolay olan bu uygulama pratiğe geçebilmesi için 50-55 yaş arasındaki yaşlanma kriterlerinin önceden bilinmesi gerekir. Yani bu yaş gruplarında, kalp, solunum ve diğer fizyolojik fonksiyonlarının önceden belirlenmesi ve bizim ülkemiz için gerekli normların saptanması gerekir. Ancak ondan sonra gerekli çalışmalar ve laboratuvar testleri ile incelemeler yapılır ve karara varılabilir.

Yasa ve tüzüklerimizin bu hizmetleri SSK'ya görev olarak vermesine karşın bu güne kadar bu alanda bir çalışma yapılmamıştır. Geç kalınmadan bu çalışmalar başlamalıdır.

— Dünya çalışma teşkilatının (ILO) zaman zaman üye ülkelerle sözleşmeler imzaladığı ve tavsiye kararları çıkardığı gözlenmektedir. Son günlerde basında bizim de ILO ile bazı sözleşmeler imzalamak üzere olduğumuz yazılmaktadır. Nedir bu çalışmalar bize biraz bilgi verir misiniz?

(devamı 25. sayfada)

....İŞ GÜVENLİĞİ....İŞ GÜVENLİĞİ....İŞ GÜVENLİĞİ....

Hüseyin Avni YARDIMCI
İŞ GÜVENLİĞİ UZMANI

MERHABA

"Kazasız günler" dileği ile başlamak istediğim yazılarıma bu köşeden her ay düzenli devam etmek ve sizlere İşçi Sağlığı İş Güvenliği konularında elimden geldiğince birşeyler aktarmak bence hayatımın en güzel uğraşlarından biri olacak ve bundan kıvanç duyacağım.

Bildiğiniz gibi İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği konularındaki tüm teknik gelişmelere rağmen insanoğlu kendisine kazasız ve hastalıksız bir yaşam sağlama olanağından henüz mahrumdur. Öyleyse İş Güvenliği teknikleri nedir, nasıl doğmuştur, amacı nedir kısaca değinelim:

İnsanoğlunun varoluşu ile birlikte başlayan doğaya karşı verdiği savaş, beslenme barınma ve tabiat olaylarına karşı korunma güdülerinin bir sonucudur. Böylelikle doğayı şekillendirme ve arzularına göre yönlendirme yolunda geliştirdiği tekniklerde büyük başarılar kazanmasına karşın neticede doğabilecek tehlikeleri ne kadar farkedebilmişti?

Bu gün çalışma hayatının içinde hemen hemen her kesimde, endüstride, tarımda, denizcilikte insanlığın yararına sunulmuş bilim demek olan teknoloji adına yarattığımız tehlikelerin sağlığımızı nasıl tehdit ettiği gerçeğine dikkatinizi çekmek isteriz.

Çalışma hayatında karşılaştığımız makina ve tezgahlar, el aletleri, taşımacılı-

ğın yarattığı sorunlar her gün küçümsenmeyecek sayıda insan hayatına mal olmakta veya geçici ve sürekli iş görmezlikle sonuçlanan kazalara sebep olmaktadır. Özellikle son yıllardaki bilimsel ve teknolojik gelişme o kadar hızlı olmuştur ki, bugün dahi bu gelişmenin ürünü olan makina, araç gereç ve kimyasal maddelerin insanlar üzerindeki bedensel ve ruhsal etkileri henüz kesinlikle bilinmemektedir.

İşte böyle bir sanayileşme ve teknik potansiyelin başlangıçtan beri bilinçsiz olarak ve gelişigüzel yayılması, kazaları ve meslek hastalıklarını anormal şekilde çoğaltmıştır. Bu ise haklı olarak toplumun duyarlılığının artmasına neden olmuş, teknik elemanların ve bilim adamlarının konuyla daha yakından ilgilenmeleri sonucunu getirmiştir.

Belirttiğimiz tehlikelerle bilinçli olarak mücadele ihtiyacının duyulması "İş Güvenliği" kavramının da doğması ve gelişmesinin yakın zamanlarda özerk uygulamalı teknik bir bilim dalı haline gelmesinin temel nedeni olmuştur. Genel anlamda yaşamın her kesimini ilgilendiren teknik güvenlik, işyerleri söz konusu olduğunda "İş Güvenliği" terimi ile dilimize girmiştir. Tanımlamasını ise; iş yerlerinde işin yürütülmesi ile ilgili olarak oluşan tehlikelerden, sağlığa zarar verecek koşullardan korunmak ve daha iyi bir iş ortamı yaratmak için yapılan metodlu çalışmalara İŞ GÜVENLİĞİ denir.

Peki iş güvenliğinin amacı nedir?

İş güvenliğinin ilk amacı kuşkusuz yaşamımızı tehdit eden tehlikelerden -ki bunlar genel olarak kaza ve hastalık olarak ortaya çıkar- tüm insanları korumak, zarar verecek olayları en alt düzeye indirmek ve insanların yaşamlarında daha güvenli dolayısıyla mutlu olmalarını gerçekleştirmektir. Ülkelerin motor gücü çalışan nüfustur. Çalışan insanların çalışma koşulları kuşkusuz tüm hayatlarını etkiler. Bu koşulların tehlikesiz, rahat ve düzenli olması onların bedensel ve ruhsal sağlığını korur. Dolayısıyla iş güvenliğinin sağlanması çalışan mutlu insanların çoğalmasına bu da mutlu bir toplum oluşmasına sebep olur.

Bu sosyal amacın yanında iş güvenliğinin sağladığı maddi yararları da unutmamak gerekir. İnsanların bu konu üze-

(devamı 25. sayfada)

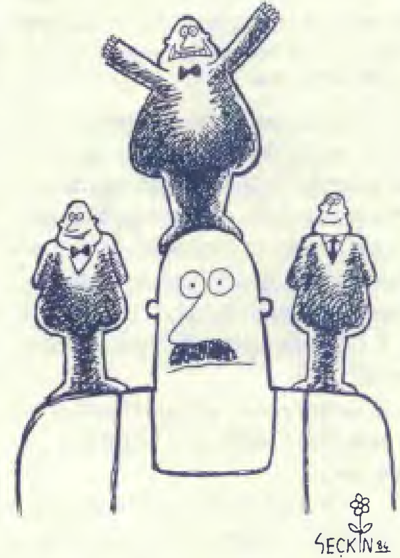
....HAK....HUKUK....KANUN....TÜZÜK....HAK....HUKUK....

HUKUKÇULARIMIZ DERLER Kİ

Hukuk ve Toplu İş Sözleşmesi Bürosu
Av. Oğuz Demir

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ NEDİR?

Toplu İş Sözleşmesi, hizmet akdinin yapılması, içeriği ve sona ermesi ile ilgili hususları düzenlemek üzere işçi sendikası ile işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren arasında yapılan sözleşmedir.

Toplu İş Sözleşmesinin konusunu başlıca iki bölüme ayırarak inceleyebiliriz: bunlardan ilk bölümü düzenleyici bölümdür. Bu bölüm sözleşmenin taraflarınca konulmuş hukuk kurallarını içine alır. Bu bölüm içerisinde yer alan kurallar, toplu iş sözleşmesini yapan sendikaların üyelerine uygulanır. Düzenleyici bölümle Toplu Iş Sözleşmesinin yanlarına, adeta, gerçekte devlete ait bulunan hukuk kuralı koyma yetkisi tanınmıştır. Tek tek hizmet sözleşmeleri Toplu İş Sözleşmesine aykırı olamazlar. Aykırı olan hükümlerin yerine Toplu İş Sözleşmesinin hükümleri uygulanır. Hizmet sözleşmesinde boş bırakılan yerler de Toplu İş Sözleşmesi hükümleriyle tamamlanır.

Düzenleyici bölümdeki kurallar; hizmet sözleşmesinin konusuna ilişkin kurallar ve hizmet sözleşmesinin sona ermesine ilişkin kurallar olarak üçe ayrılırlar. Hizmet sözleşmesinin konusu içerisinde işverenin borçlarına ilişkin kurallar (örneğin, ücretin türü, yüksekliği ve ücrete eklenebilecek kısımlar, ödeme yeri, biçimi ve işçiyi koruyucu önlemler olma yükümü sayılabilir.), işçinin borçlarına ilişkin kurallar (örneğin, iş süresi, işin türü, işin kapsamı), toplu iş sözleşmesinin kapsamı dışı bırakılmaya ilişkin kurallar yer alır.

Sona eren toplu iş sözleşmesinin düzenleyici bölümü yeni toplu iş sözleşmesi yürürlüğe girene kadar yürürlükte karlır.

Borç doğurucu bölümdeki kurallar: Toplu iş sözleşmesinde, sözleşme yanlarının karşılıklı hak ve borçlarını belirleyen bölüme **borç doğurucu bölüm** denir. Bu bölümde yer alan kurallarla, sadece toplu iş sözleşmesi yanları arasındaki hak ve borçlar kurulur. Bu kurallar tek tek işçi ve işverener arasında hak ve borç doğurmaz. Bu bölümde, iş barışını sağlama borcu, toplu iş sözleşmesine konacak hükümlerle sağlanabilir.

GÜNCEL TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİNİN KISA ELEŞTİRİSİ

Toplu İş Sözleşmesi sona erdiğinde borç doğurucu bölümler sona erer.

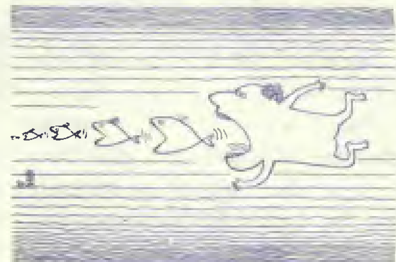
Günümüz Toplu İş Sözleşmelerinde iş veren borçları ücretin türü, yüksekliği ve ücrete eklenecek bölümler olarak algılanmaktadır. Sözleşme içerisinde işçilere verilecek parasal kazanımlar en ince ayrıntısına kadar yazılıp dökümü yapılmakta, sözleşmenin başarılı olup olmadığı sözleşmeyle sağlanan ücret artışıyla değerlendirilmektedir. İmzalanan her Toplu İş Sözleşmesi sonrasında sendikacılar tarafından yüksek yüzdelerle ücret artışları ilan edilmekte, Toplu İş Sözleşmesinin diğer bölümleri her nedense unutulmaktadır. Ancak, tüm ücret artışlarına rağmen işçi ücretlerinin alım gücü her yıl biraz daha geri gitmekte, ücretin maliyet içindeki payı yıldan yıla düşmektedir. Yani, Toplu İş Sözleşmesiyle işveren önemli şey vermemekte, tüm artışlara rağmen alım gücü azalmaları ile işçi sınıfı sürekli zayıflayan, fedakarlıkta bulunan taraf olmaktadır.

Bu sebeple, artık işverenin yükümlülüklerinin içerisine ücretten başka konuların da konulmasının zamanı gelmiştir. Bunların başında işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili hükümler gelmektedir. Çünkü, hukukumuzda, işçi sağlığı ile ilgili önlemleri alma yükümlülüğü işverene aittir. Toplu İş Sözleşmelerinde bu konunun geçiştirilmesi anlamına gelen genel kapsamlı bir-iki maddenin yer alması ile bir yerde işveren bu yükümünden, bizzat sendika eliyle kurtarılmaktadır.

İşçi Sağlığı Derneği'nin bu konudaki görüşü; işçi sağlığı ile ve işgüvenliği ile ilgili maddelerin ve yeni sosyal hakların her işkolunun ve iş yerinin özel durumlarının tespit edilmesiyle tıpkı ücret konusunda olduğu gibi en ince ayrıntısıyla Toplu İş Sözleşmesi taslaklarına geçirilmesi ve verilecek mücadeleyle taviz verilmeksizin uygulamaya konulmasıdır. Çünkü hiç kimse işçi sınıfından işverenin çıkarına yaşamından taviz vermesini isteyemez.

İşçi sağlığı, iş güvenliği, yeni sosyal hakların elde edilmesi, bu haklar uğruna hak grevleri gibi bir hak alımı, doğal olarak, enflasyon artışından etkilenmeyecektir.

Toplu İş Sözleşmesine girecek bu yönde hükümler ancak karşı devrim dönemlerinde ve şiddet altında işçi sınıfının elinden-belki-geri alınabilecek önemli kazanımlar olarak görülmelidir.

GECE VARDİYASI

"Gece vardiyası yapay ve insan doğasına aykırı bir çalışma biçimidir. Bu biçimiyle insanın doğal özelliklerine ve yaşama alışkanlıklarına zarar verir."

Geniş anlamı ile gece vardiyası, bir gece bekçisinin, belirli süreler ile geceye geçen bir taşlama işçisinin ya da sürekli gece çalışan bir bakım işçisinin gece çalışmaları ile örneklenebilir. Bu yapay çalışma biçimi ile ilgili olarak şu sorulara yanıt aranmalıdır.

1. Gece vardiyası tıbbi açıdan zararlı mıdır?
2. Sosyal yaşam alışkanlıklarına etkisi açısından onaylanabilir bir çalışma biçimi midir?
3. Ekonomik olarak zorunlu mudur?
4. Gece vardiyası tüzük ve yönetmelikler ile nasıl düzenlenmelidir?

1.Gece vardiyasının fizyolojik, psikolojik ve tıbbi etkileri: Gece çalışmanın doğurduğu sorunları açıklayabilmek için, çalışma - yorulma, uyku - uyanıklık ve biolojik ritm gibi kavramları kısaca tanımlamak gerekiyor:

a) Çalışma - Yorulma: İnsan ve çevresi arasında ilişki kuran bütün organlar (kaslar, merkezi sinir sistemi ve duyu organları) belirli bir süre ve yoğunlukta çalıştıktan sonra yorulurlar. Yorulma enerji tükenmesi anlamına gelir. (Catabolism) Bu noktada iş bırakılır ve enerji depolarının yenilenmesi beklenir. (Anabolism) Bu süreç en üst düzeyde beyne ait olan bir doku (hipotalamus) tarafından kontrol edilir. Hipotalamus çalışma sırasında dengeli enerji kullanımını sağlar, yorgunluk duyumunu yaratır ve dinlenme sırasında enerji depolanmasını kontrol eder. İkinci düzeyde hormonlar devreye girer, üçüncü düzeyde, sinir sisteminin iki aşaması (sempatetik ve parasempatetik) geçilir.

Yorgunluk belirtileri, yorgunluğun zihinsel ya da fiziksel oluşuna göre değişir. Yorgunluk bazı tıbbi testlerle ölçülebilir, bunlar: Oksijen tüketimi, kalp atışı, (idrar) içindeki corticosteroid ve catecholamine oranının ölçümü gibi. Zihinsel yorgunluğun belirtileri ise anketler, sinüs ritmi düşüklüğü, performans testi, pstkometrik testler, çift görev testi, görsel yorgunluk testi vb. ile saptanıp ölçülebilir.

Gece işçisinde vücudun gece gösterdiği bütün etkileri ölçmek mümkündür: Kalp atışı, kan basıncı, soluk alıp verme oranı, maksimum aerobik güç, vücut sıcaklığı ve idrardaki corticosteroid ve catecholamine oranı düşer. Bu önlemler ile vücut kendi kendini işten çekmeye çalışır, doğal bir çalışma ve dinlenme dengesi kurma eğilimindedir. Bu olaya vücudun **de-aktivasyonu*** denir. **De-aktif**** olmuş bir vücut ile yapılan ış aşırı yorgunluğa sebep olur. Eşit ağırlıktaki bir iş gece ve gündüz yapılarak test sonuçları karşılaştırılmış, **de-aktif** bir vücudun çok çabuk ve aşırı yorulma ile karşı karşıya olduğu saptanmıştır.

b) **Aktivasyon***** ve de-aktivasyon (Uyanıklık ve uyku halleri): Ne amaçla olursa olsun, insan davranışlarının tümünde bir gerçekleştirme hızı ve enerjisi sözkonusudur. İş durağan ya da heyecanlı bir biçimde yapılabilir. Bu davranışsal canlılık sinir sistemi ve beynin uyanıklık derecesine bağlıdır. Beynin uyanıklığı hipotalamus ve sinir ağının görevini yerine getirme derecesi ile ölçülür. İnsanın canlılığı dairesel bir değişim izler, bu değişimin aşamaları canlılık, aşırı uyanıklık ve de-aktivasyon, düşük uyanıklık sırasını izler. Beyin elektrosunda bu aşamalardan başka dikkatli uyanıklık (hızlı, düşük voltajlı dalgalar) ve dikkatsiz uyanıklık da ayırdedilebilir. (Yavaş, yüksek voltajlı dalgalar). Psikometrik testler uyanıklığın, günün ortasında en yüksek düzeyde ve yatmadan ve kalkmadan önce en düşük düzeyde seyrettiğini göstermiştir. Beyin elektrosu (Elektroensefalogram) ile yapılan testler uykunun 90 dakikada bir tekrarlanan beş aşamadan geçtiğini saptamışlardır: Bunlar, hafif uyku (1. ve 2. aşama), derin uyku (3. ve 4. aşama), paradoksal uyku (5. aşama: yarı uyanıklık, rüya görme, göz hareketleri, azalan kas gerginliği). Araştırmacılar bu beş aşamadan en önemlisini saptamaya çalışıyorlar. Böylece uykusuzluktan kaynaklanan problemleri etkileyen en önemli sebep ortaya konabilir. Bu konuda en çok paradoksal uyku üzerinde duruluyor.

İnsan açlığa benzer biçimde, uykusuz kalamaz. Bir gecelik uykusuzluk ertesi gün önemli bir performans düşmesine yol açar. Uykusuzluk birikip, -kandaki demir oranının düşmesi gibi- metabolik düzensizliklere yol açabilir.

Yukarıda verildiği gibi, uykunun önemli bir ayırdedici özelliği uyku süresidir. Yapılan anketlerden elde edilen sonuçlara göre bir gece işçisi, gündüz, ortalamanın bir ya da iki saat altında bir süre uyuyor. Bunun sebebi çoğunlukla dışsal nedenlerdir. Işık, trafik gürültüsü, çocuklar, kimse gece işçisinin uyuyor oluşunu dikkate almaz. Gündüz uyunan uykunun süresinin ortalama uyku süresine göre daha kısa olmasının sebebi, aynı zamanda, yemek saatleridir. Genellikle öğle civarı vücut besin gereksinimi için uykuyu böler. Böylelikle gece işçisinin uyku açığı sürekli birikır. Gece işçisinin gündüz uykusunda paradoksal aşamaya rastlanmadığı gözlenmiştir.

c) Biolojik Ritmi:

Ritmik etkinlik bir canlının en önemli, temel özelliklerindendir. Hayvan ve bitkilerin yaşamında aktivitenin düştüğü ve yükseldiği dönemsel değişiklikler gözlenir. Örneğin sinir sisteminin değişim periyodu 24 saattir. Ya da kadınların adet görme etkinliğinin süresi 30 gündür.

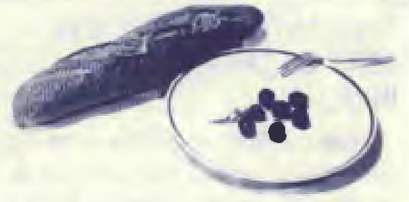
Biolojik ritm, vücudun her hücre, doku, organ ve sistemini etkiler. İnsana ait günlük değişim periyoduna **sirkadyan** denir. İnsandaki günlük (sirkadyan) biolojik ritmin kaynakları sürekli tartışılmaktadır. Eski görüş insanın karanlık ve ışık gibi dış koşulların etkisi ile ritmini ayarladığı ve bunun çabucak yeniden ayarlanabileceği ile ilgili idi. Ancak şu an, biyolojik ritmin çabucak değişmeyen ve genler yardımı ile aktarılan, kalıtımsal bir olgu olduğu yolunda ağırlıklı görüşler vardır.

Böylece gece çalışmasında şu üç şe-

(devamı 23. savfada)

Kaynak: Night Work, J.Carpentier-P.Cazamian ILO Geneve, 1978
Özetleyen: Gürhan Güvenkaya

İŞÇİ SAĞLIĞI SORUNUNUN SOSYO EKONOMİK TEMELLERİ

İşçi sağlığı üretici güçlerin gelişiminden, üretim ilişkilerinden, üretim araçlarının özel mülkiyetinden kısacası üretim biçiminden ayrı olarak ele alınabilecek bir sorun değildir. Salt teknik önlemlerle çözümlenebilecek bir konu olmayan işçi sağlığı sorunu, salt tıbbi bir sorun olarak da ele alınamaz. İşçi sağlığı sosyo-ekonomik boyutları olan bir düzen sorunudur.

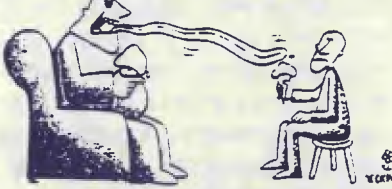
Bu nedenle, işçi sağlığının, sosyo-ekonomik temellerinin incelenmesi, Türkiye'nin toplumsal ekonomik yapılarının incelenmesi anlamına gelmektedir.

İşçi sağlığı sorunu, ülkemizin genel sağlık sorunlarından, geri ve dışa bağımlı üretim teknolojilerden, işçi ve ailesinin yaşam koşullarından, sosyal güvenlik, gelir bölüşümü, işsizlik, eğitim, kadın ve çırakların sorunlarından bağımsız değildir.

Emperyalizme bağımlı geri kalmış, kapitalist bir ülkede, elbette işçi sağlığı sorununun temelinde de, bu bağımlılık ve kapitalistleşme sürecinin tüm olguları birlikte yer alacaktır.

Üretim araçlarının özel mülkiyetine dayalı olan kapitalist toplumda, üretim araçlarının sahibi olan kapitalist sınıf ile üretimi gerçekleştiren işçi sınıfı arasında, işçi sağlığı sorununda doğal bir çıkar birliği değil, gerçek anlamda bir çıkar çatışması vardır. İşverenin daha fazla kazanması temel ilkesi üzerinde gelişen kapitalizmde gerçek amaç sermaye birikimini olabildiğince sağlamaktır. Bir başka deyişle kâr ya da en yüksek artı değer, düzenin işlemesindeki temel amaçtır. Bu durumda azınlığın kârı ile çoğunluğun sağlığı kaçınılmaz olarak çelişecektir.

En az maliyetle, en fazla kârı sağlama sistemine dayanan bir ekonomik ortamda işverenin işçi sağlığını ve iş güvenliğini düşünmesi, buna hizmet etmesi sözkonusu değildir. Çünkü meslek hastalıklarını ve iş kazalarını önlemeye yönelik her harcama, temelde kâr dürtüsü ile çelişmektedir. İşverenlerin kârlarını azaltacak her türlü giderden kaçınmaları sonucunda, burjuvazinin çıkarlarını arttırma pahasına, çalışan işçiler sakatlanmakta, ölmekte ya da onulmaz hastalıklarla karşılaşmaktadırlar. İnsan sağlığının sanayileşme adına nasıl bir sömürü aracı olduğunu ortaya koyan bilimsel gerçekler, işçi sınıfının bilinçli savaşımı, çağdaş tıp biliminin topluma dönük çabaları; insanın hastalığının, çevre koşullarının, kötü beslenmenin, sağlıksız konutlarda yaşamanın, sağlığa aykırı işyerlerinin, kötü çalışma koşullarının sonucu olduğunu göstermiştir.

Çalışan çağdaş insanı çalıştığı işyeri ortamından ve yaşamını sürdürdüğü ortamdan soyutlayarak ele alan ve onu bir tıp objesi olarak gören klasik tıp anlayışı artık tarihe karışmıştır.

Sağlığın bedensel, ruhsal ve toplumsal iyilik hali olarak tanımlanması, insan sağlığına, sosyal ve ekonomik gerçekler açısından bakılmasını, sağlık hizmetlerinin sadece çeşitli sosyo-ekonomik nedenlerin hastalandırdığı insanları iyileştirmek olarak değil, tüm hastalık üreten faktörlerle savaşmak olarak algılanmasını sağlamıştır. Hastalığa yol açan koşulların ortadan kaldırılmasını ifade eden koruyucu sağlık hizmetlerinin yeterli olmadığı bir ülkede, iş güvenliği ve işçi sağlığından söz etmek olanaksızdır. Çünkü çağdaş insan, herşeyden önce doğada bulunmayan ve kendi yarattığı bir işyeri ortamından etkilenmektedir. İşyeri ortamındaki fiziksel, kimyasal ve psikolojik etkenler, çalışan insanın sağlığını bozmaktadır.

İşçiyi toplumda yaşayan bir insan olarak toplumun hastalık kaynaklarından kurtaramayan, işyerinde bedensel ve ruhsal hastalık etkilerinden koruyamayan bir 'işçi sağlığı' kaçınılmaz biçimde "daha çok hastane daha çok ilaç" kısır döngüsüne düşecektir.

Her ülkede olduğu gibi ülkemizde de koruyucu sağlık hizmetleri daha etkin, daha kolay ve ucuz olduğu halde, tedavi edici hizmetler ön plandadır. Çünkü koruyucu sağlık hizmetleri kapitalist çevrelere kâr sağlamaz. Yine koruyucu sağlık hizmetlerinin örneğin bir ilaç endüstrisinin, özel hastanelerin, yapı endüstrisinin, arsa spakülatörlerinin kârlarına yeni kârlar eklemeyeceği bir gerçekliktir. Sermayenin egemen olduğu bizim gibi azgelişmiş ülkelerde uygulanan sistem, hastalığı ve hastalık tehlikesini ortadan kaldırmak değil, aksine hastalık üretmek ve hastanın üzerinden yeni kârlar ve kazançlar sağlamaktır.

Koruyucu hizmetlerin, görünmez hizmet oluşu da bu hizmetlerin ikinci plana atılmasına neden olmaktadır. İşyerlerinin kontrolu, gerekli önlemlerin alınması gibi hizmetler kamuoyunun dikkatini genellikle çekmezken, görkemli bir törenle bir hastanenin açılışı aynı zamanda bir seçim yatırımı olarak değerlendirilmektedir.

Olayın bir başka boyutu da tedavi edici hizmetlere verilen ağırlığa rağmen, bu hizmetlerin yetersizliğidir. Sürekli hastaneler yapıldığı halde hastalıkların önü alınamamakta, verilen hizmet kimseyi

(devamı 24. sayfada)

....DÜNYA BASININDAN....DÜNYA BASININDAN....DÜNYA

Kopenhag'dan Kolombiya'ya ZEHİR SAÇAN FABRİKA İHRACATI

Gerek çalışanlar ve gerekse çevre için çok zararlı ve tehlikeli olan zamk, tutkal ve yapışkan bantlar üreten bir fabrika Kopenhag'dan Kolombiya'ya taşınmıştır. Danimarkalı işçilerin sağlığını etkileyerek ölmelerine ve iş göremez duruma gelmelerine neden olan bu işyeri şimdi de Güney Amerika işçilerini zehirlemektedir.

ICEF Danimarka üyesi SID sendikasının günlük gazetesi Fagbladet'e bir demeç veren Joergen Moerkholm, "Fabrikayı Güney Amerika'ya taşımamızın nedeni, bütün makinalar burada eski ve modası geçmiş sayılırken orada en modern işyerlerinden biri olmaktadır" demiştir. Bay Moerkholm bu fabrikanın sahibi Danimarka NOPI A/S Şirketi'nin eski müdürlerinden biri olmaktadır.

NOPI işyerinde eskiden çalışan yedi işçi, eriyiklere maruz kalmaları sonucu beyin hastalıklarına yakalanmıştır. Yetkili makamlar, diğer üç işçinin daha hastalık nedeninin işyerindeki bu tehlikeli maddeler olduğu şüphesiyle inceleme ve araştırma yapmaktadırlar.

NOPI işyerindeki bu tehlikeli ve acil durum, fabrikada çok sayıda üye işçinin ölmesi sonucu sendikanın araştırma yapmasıyla ortaya çıkmıştır. Bir dizi ölüm vak'ası sendika tarafından ele alınmıştır.

NOPI işyerinde eskiden sendika temsilcisi olan Edith Andreassen bu konuda "Bir gün baktım ki, 18 mesai arkadaşım ölerek aramızdan ayrılmış" demekte ve "Bu durumu sendika olarak araştırdık ve hepsinin de akciğer kanseri, gırtlak kanseri veya cilt kanserinden öldüklerini belirledik. Bütün bu arkadaşlarımız fabrikada uzun yıllar çalışmışlardır" ifadesiyle konuyu ortaya koymaktadır.

Birkaç yıldır, gerek sendikalar ve gerekse çevre sorunları makamları fabrikdaki çalışma koşullarını daha iyi hale getirmek için mücadele vermektedir. Koşulları düzeltme yerine fabrika 1986 yılında Federal Alman Beiersdorf Grubuna satılmış ve işyeri Kolombiya'ya nakledilerek yakın bir geçmişte yeniden üretime başlamıştır.

SİD Sendikası Sosyal Danışmanı Paul Schoening, "Mücadelemiz sonucu elde ettiğimiz tek şey NOPI'nın ülkemizden ayrılması olmuştur" demiş ve sözlerini şöyle bağlamıştır: "İşçiler ve çevre için çok tehlikeli bir fabrika ihracat yoluyla başka bir ülkeye nakledilmiş olmaktadır. Yapabileceğimiz tek şey Kolombiyalı sendika ve işçilere destek vermek, elimizdeki bilgileri onlara aktarmak olacaktır."

Bunun yanısıra NOPI şirketinin Kopenhag'a bıraktığı acı miras, çok sayıda ve bazıları ölümcül hasta işçiler ile çevre için çok tehlikeli bütün makinaları ve aksamı sökülmüş eski fabrika binası olmaktadır. Bu bina ile çevredeki toprak o derece yoğun tehlikeli ve zehirli maddeler ile doludur ki, yakındaki yerleşim merkezlerinin içme suyu etkilenmekte ve tehlike altında bulunmaktadır. Yapılan ölçümler sonucu topraktaki benzen yoğunluğunun kilo başına 538 mg. olduğu belirlenmiştir.

ICEF'ın Danimarkalı Başkan Vekili Vernek Klemmensen, NOPI vak'asının, bu konuda uluslararası dayanışmaya ne denli gerek olduğuna güzel bir örnek teşkil ettiğine işaretle "İşçi sağlığı ve çevre sorunlarını bu şekilde ihracat yoluyla diğer ülkelerin başına atmamız kabul edilemez bir durum olmaktadır. Uluslararası dayanışma ile bu tür ihracata engel olmamız mutlak şarttır" demiştir.

KOLOMBİYA SENDİKAMIZ SORUŞTURMA İSTİYOR

Sağlık ve çevre için çok zararlı bir fabrikanın Danimarka'dan Kolombiya'ya taşınması üzerine ICEF, bu ülkedeki üyesi Kolombiya Petrol ve Kimya İşçileri Federasyonu FEDEPETROQUIM'i uyarmış bulunmaktadır. Uye sendikamız bir hükümet soruşturması açılmasını istemekte bu konuda hükümete baskı yapmaktadır. Sendikamız, ülkenin sağlık bakanına bir mekup göndererek işçilerin sağlığının korunmasını talep etmiştir. İlk kademede ise fabrikanın hangi isim altında ve hargi şirketin malı olarak Kolombiya'da üretim yaptığının açıklanmasını istemektedir. Bunun tespitine kadar bu arada ICEF, NOPI şirketinin Danimarka'da kullandığı maddelerin ayrıntılı bir listesini hazırlamaktadır. Yakın bir zamanda tamamlanacak olan bu liste Kolombiya sendikamıza ulaştırılacaktır.

CAM İŞ KOLUNDA KADIN İŞÇİLER

ICEF'in İngiliz üyelerinden GMB Sendikası, cam işkolunda kadın işçilerin durumunu ortaya koyan bir araştırma yapmış bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçlarının önemli bölümleri aşağıda verilmektedir.

En düşük ücret alan kadın işçilerin büyük çoğunluğu temizlik işleri ile kantin ve kafeteryalarda çalışmaktadır. İşverenlerin bu tür işlerde çalışanları ana sözleşme kapsamı dışında bırakmaları nedeniyle eşitlik hükümlerinden yararlanamamaktadırlar. Bu kategoride çalışanların da ana sözleşme kapsamına alınmaları için sendikalar çalışmalarını yoğunlaştırmalıdırlar. Kantini olan sekiz işyerinin yarısında, buralarda çalışanlar doğrudan istihdam edilmekte, diğer yarısında ise kantin işletme hakkı mukavele ile başka şirketlere verilmekte ve çalışanlar bu şirketin personeli olmaktadır. Her iki durumda da çalışan kadın işçilerin en düşük ücret bareminde oldukları tespit edilmiştir. Bu düşük ücret durumun ortadan kaldırmanın bir yolu, toplu pazarlık sırasında "eşit ücret" kavramını savunmak ve kantinlerde çalışan kadar işçilerin ücretlerini, daha yüksek düzeyde olan erkek işçilerin seviyesine getirecek hükümleri sözleşmeye koymak olmaktadır. Kantin personelinin bir başka şirket hesabına çalışması halinde sendika, bu işçilerin doğrudan istihdam edilmeleri için baskı yapmalıdır. Bütün bu çalışmalar ise ancak kantinlerde çalışanların sendika tarafından örgütlen-

mesine bağlı olmaktadır. O zaman sendika adil ücret ve daha iyi çalışma koşulları için çalışma yapabilecektir.

İş değerlendirmeleri ise, aynı işi yapan kadın ve erkek işçilerin ortalamasını esas almalı ve genellikle kadınların çalıştığı ve bu nedenle de ücreti düşük ve terfi olanağı az olan kategoriler ortadan kaldırılarak ayrıcalık önlenmelidir. İşyerlerindeki 'iş kategorileri'nin sayısı azaltılmalıdır. Ayrıca işyerlerine giren yeni teknolojiler göz önüne alınarak iş değerlendirmesi yeniden yapılmalı ve özellikle kadınların yeni yetenekler ve meslekler elde edebilecekleri dikkate alınmalıdır.

Sendikalar, işyerlerinde yapılacak bütün iş değerlendirmelerinde söz sahibi olarak, genellikle kadınların çalıştıkları işlerin düşük değerlendirilmesine karşı çıkmalıdır. Erkek kısım şefleri veya bölüm amirleri, daha yüksek ücretli işlere genellikle erkek işçileri terfi ettirmektedir. İşverenlerle yapılan müzakelerde, kadın işçilerin düşük ücretli, çok az mesleki eğitim ve terfi olanağı olan işlerden kurtulmaları için alınacak önlemler ve pratik uygulama yöntemleri, sözleşme hükmü haline getirilmelidir. İşyerlerindeki sözleşmelerin çoğunda, kadın işçilerin bazı mesleklere alınmadıkları belirlenmiştir. Örneğin cam yapımcısı, cam dekoratörü, şişirerek cam imal edenler, makina operatörleri, lift operatörleri ve cam hamuru karıştırıcıları gibi.

İşyerlerinde uygulanan prim sistemi, bazı işçileri kapsamamaktadır. Bu adaletsizlik giderilmelidir. Çoğu işyerinde prim ödemeleri büyük miktarlara çıkmaktadır. Kapsam dışı kalanların büyük çoğunluğu kadın işçiler olmaktadır. Prim sistemleri, temel ücret kategorilerini etkilemediğinden, bu baremlere dokunulmaksızın kolaylıkla herkese uygulanabilir.

Genel olarak araştırma, kadın işçilere uygulanan ayrıcalığın yerleşik bir hale geldiğini ve ortadan kaldırılması için birkaç dönem sözleşmede sıkı pazarlık ve müzakerelerin yapılmasının şart olduğu sonucu ortaya çıkarmaktadır.

BOŞ PETROL VARİLLERİNİN TEHLİKELERİ

Danimarka'da, aralarında plastik cerrahların da bulunduğu bir grup bilim adamının yaptığı araştırmalar, boş petrol veya yağ varilleri ile çalışan işçilerin, özellikle ısı veren, kıvılcım çıkaran kaynak, taşlama, demir desteresi ve kesici aletleri kullanmaları halinde büyük tehlikelere maruz kaldıklarını ortaya koymuştur.

Bu tür boş variller genellikle hayvanlar için yemek kapları, çeşitli sıvıların saklanması veya çimento doldurularak destek ve işaret araçları olarak kesilmekte ve kullanılmaktadır. Ancak, variller içinde çok az miktarda da olsa kalan petrol, aseton, alkol ve benzeri kimyasalların, bu işlemler sırasında havaya karıştığı ve havadaki oksijen ve hidrojen ile birleşerek, zehirli ve yanıcı-patlayıcı bir bileşim haline dönüştüğü tespit edilmiştir.

ICEF İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Haber Bülteni'nin 1. 1987 sayısında belirtildiği üzere, IPCS işyeri düzeyinde kullanılmak amacıyla bir dizi materyal hazırlanmaktadır. Bunlardan işçilere yönelik olan **Uluslararası Kimyasal Maddeler Güvenlik Kartları** ile sağlık ve güvenlik uzmanlarına yönelik olan **Sağlık ve Güvenlik Rehberleri** çeşitli kimyasal maddelerin üretim için kullanım ve hazırlanması, tehlikeleri, koruyucu önlemler, ilk yardım, arındırılmaları ve temizlenmeleri gibi konularda pratik bilgiler vermektedir. Sendikalar ile danışılarak hazırlanan bu materyallerin hazırlanmaları tamamlanmakta olduğundan, ücretsiz bu materyalleri alacak sendikaların bir listesi hazırlanmaktadır. Bu adres listesine dahil olan sendikalar, gelecekte kartlar ve rehberlerin hazırlanmalarına katkıda bulunacaklar ve "IPCS Kimyasal Güvenlik Bilgi Merkezleri" olarak kabul edileceklerdir. Şimdilik yılda 15 tane kart ve rehberin hazırlanması planlanmaktadır. Bu sendikal merkezlere bir yıl süre ile hazırlanan materyaller ve diğer bilgiler gönderilecektir.

Bu programa katılmayı arzu eden üyemiz sendikaların yapmaları beklenen mukabil hizmetler ise şöyle sıralanabilir:

— Ülkedeki sendikalar ve kendi üyeleri arasında kart ve rehberlerin kullanımını yaygınlaştırmak;

— Kendi yayın organlarında bu kartlar ve rehberlerin özetini vermek ve bu haberlerin yer aldığı yayın organlarını IPCS Genel Merkezine göndermek;

— Arzu eden kişi ve kurumlara bu kart ve rehberleri sağlamak;

— Kartlar ve rehberler konusunda IPCS'e tavsiye ve önerilerde bulunmak.

Bugün için kartlar ve rehberler sadece İngilizce yayınlanmaktadır. Gelecekte başta Fransızca ve İspanyolca olmak üzere diğer dillerde de yayınlanmaları düşünülmektedir. Bu hizmetten yararlanmak ve programa dahil olmak isteyen sendikalarımızın, listeye dahil edilmeleri için en kısa zamanda ICEF Genel Merkezine yazılı başvurmaları gerekli olmaktadır.

GECE ÇALIŞMASININ GETİRDİĞİ TEHLİKELER

Gece çalışmasının işçilerin sağlık ve güvenliğini etkilemesi konusunda yapılan son araştırmalar, bu durumun büyük tehlikelere yol açabilecek bir uygulama olduğunu istatistik verilerle ortaya koymaktadır: Gece vardiyasında çalışan sanayi işçilerinin beşte ikisi, uykusuzluk, gece çalışma koşulları, yorgunluk ve benzeri nedenlerle, iş kazalarından kıl payı kurtulduklarını açıkça ifade etmektedir. Nükleer santrallerde çalışan gece işçilerinin yarısından fazlası ise, haftada en az bir kez uyukladıklarını ve kontrol tablolarını başı boş bırakmak zorunda kaldıklarını ifade etmektedir.

İngiltere Birmingham Nöroendokrinoloji Hastanesi Başhekimi ve aynı zamanda Boston Kadın Hastalar Laboratuarı uzmanlarından Dr. Charles Czeisler, bu konuda kaza riskinin, uzun süre gece çalışan ve **biyolojik saat ayarları** bozulduğu için gündüzleri yeterli uyku alamayan işçilerde yaygın bir sorun olduğunu ortaya koymuştur. Kaza riskinin yüksek olduğu işkollarında gece vardiyası sistemleri düzenlenirken, işçilerin çoğunluğunun biyolojik yapısının, değişik saatlerde uyumaya yatkın olmadığı ve gece çalışmasına ayak uyduramayacağının göz önüne alınması, bu araştırma sonuçlarına göre şart olmaktadır.

(devamı 22. sayfada)

"10. ve 11. sayfalardaki yazılar ICEF - INFO haber bültenlerinden alınmıştır."

....SANAT....KÜLTÜR....SANAT....KÜLTÜR....SANAT....KÜLTÜR

İŞÇİ SINIFI ve SİNEMA

İZ BIRAKANLAR

UMUT ve YILMAZ GÜNEY

1970'lerde yoksul bir at arabacısının, Adanalı bir emekçinin öyküsünü anlatan "UMUT" sinemalarda oynamağa başlamıştı. Yılmaz GÜNEY'in Umut'a kadar olan filmleri, oynatıldığı sinemaların önünde, yeni karaborsacılar oluşturacak kadar çok ilgiyle karşılanıyor, kapalı gişe oynuyordu. Halk, Yılmaz GÜNEY'in filmlerini niteliği ne olursa olsun hep beklerdi. Umut filminin Türkiye'deki tüm gösterilerinde salonlarını tıklım tıklım dolduran sinema sahipleri, GÜNEY askerde iken bile film çekimi yapması için çaba gösterecek ve gerçekleştirecek desteklerini ısrarla sürdürürlerdi. Umut filminin ilk gösterimi yapılan salonlardan birini hatırlıyorum. Son yazısından sonra ışıkları yandığında yüzlere bakıyordum. İnsanlarda bir şaşkınlık okunuyordu. Yüz hatları DOLMUŞ'luk ifadeleri taşıyordu. Bir hesaplaşmayı yaşıyorlardı. UMUT'taki yoksulla, beklentilerinin, zenginliği emeği ile bir türlü bulamayanların, şans oyunları da dahil, çok çeşitli yolları deneyenlerin, yani sıradan halk bireylerinin şaşkınlığı idi bu. YILMAZ GÜNEY ONLARI ŞAŞIRTMIŞTI.

Olta dev balıklarla doluydu. Şaşkınlık Türkiye kültür boyutlarında iyi bir başlangıcın sarsıntılarına kaynaklık etti.

"Nasıl olur da, bir halk insanının insanlarının isyanı, çaresizliği, çare diye sunulan geleneksel yolların tükenişi yani boşluğu gösterilirdi. Sansür filminin arabacıların greviyle ilgili bölümünü kesmiş olmasına rağmen, kesik bir film, olmasına rağmen..."

YASAK... YASAK... YASAK...

"Evet Türkiye'nin 4 bir yanında bir sinema yapıtının yaygın olarak yasaklanmasını UMUT'ta gördük. Yaşadık."

Yasaktı, hem de yurt dışında ödülle kucaklaşırken bile yasaktı.

Zengin bir adamın, otomobilinin at arabasına çarpıp atının ölmesini gösteren bir filmin halka sunulması, ulaşması yasaktı.

Kabadayı filmlerinden başlayarak, "bak sen; boyundan büyük işlere soyunan" emekçinin dünyasına eğilen, bu karayağız, çileli sinemacının filmi, yani UMUT yasaktı. Aslında yasaklanan halktı. Umut'taki şaşkınlığı çözerek, sağlam düşünce ve eylem potalarına akmağa başlayan halktı aslında UMUT.

Nitekim 1973 seçimlerinde potalardan neler aktığını da gördük.

UMUT, yüzyılımızın Türkiye sinema klasiğidir.

Video bir çok işe yarar. UMUT'unuzu tuşlayın...

Elveda bırakılacak en büyük miras yalansız yaşamak-işte bunun kitabı:

EYLÜL İMPARATORLUĞU

"Yalanla ürettikleri korkunun üzerine kurdular Eylül İmparatorluğu'nu. Senin doğduğun yıldan başlayarak yalan sürekli korku üretti. Korku ise yürekleri kararttı. İmparatorluk yalanlarının en ayırdedici özelliği bilinçli, sistemli ve baskıcı olmasıydı."

Evlatlarımız, bilmelisiniz ki,

"Eylül İmparatorluğu'nun yaptığı herşeyi olumlayacak insanlar olmanız için akla gelemeyecek yalanlara başvurdular. Tarihi yeniden yazdılar. Belgelerini gizlediler. Kitap, film yaktılar, yasakladılar."

Evlatlarımız, iyice belleyin bezirganların şarlatan yüzlerini. Yırtın atın yüzlerindeki babacan maskelerini. İşte böyle bir kitabın içinde yol alıyoruz. Bize bu yolu aydınlatan Erbil TUŞALP'e eline ve emeğine sağlık diyoruz.

İşçi sınıfı ve dostları: Dünyada oynanan klasik oyunu acılarla yaşadık. Oyunun çok kısa bir anlatımı vardı. Durmadan iç barıştan sözederek, devlet terörüyle beslenen bir iç savaş ortamı yaratıp ülkeyi yönetmek üzere iktidara gelmek..." ABD ve yetkili ağzı, Eylül İmparatorluğu'na karşı dünya demokrasi güçlerinin baskısının arttığı bir sırada ABD eski büyükelçisi SPAIN buyuruyordu ki, "Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Türkiye'ye karşı bazı çıkışlar yapabilir. Bu çıkışların etkisi altında kalınarak, demokrasiye dönüş aceleye getirilmemelidir."

Yüzde 20 ile 1989 Mayıs'ında hâlâ Türkiye'yi 'demokratik' yöntemlerle yönetmek iddiasında olanların gerçek yüzlerini yakalatabilecek bir kitap Eylül İmparatorluğu.

Seçimle gelen parlamento generallerce dağıtılıyor ve 'Cumhuriyet tarihinde ilk kez bir general üniformasını çıkartmadan Cumhurbaşkanlığına oturuyordu.'

"Milli Güvenlik Konseyi'nin yayımladığı bildirilerde, Silahlı Kuvvetler'in insan avına çıkması öneriliyordu. Masalcı baba ne güne duruyordu? Yönetime el koyup bütün sorunları çözebilirdi. Ona göre, ilkokulundan üniversitelere kadar eğitim kuruluşları, idare sistemi, yargı organları, iç güvenlik örgütü, işçi kuruluşları ve siyasal partiler... hepsi suçluydu.

"Bir damla gibi güçücükken", senin bile bunlara inandığını sanmıyorum ama, 5-6 yaşındaki çocukların bile sakıncalı olup olmadığını araştırıyordu Eylül İmparatorluğu.

Okuyalım bu kitabı.

A&B TİYATRO MUTLULUKLAR ÜLKESİ'ni oynuyor

Herkesin zoraki mutlu edildiği krallıkla yönetilen bir ülke vardır. Ülkenin emek temsilcisi yiğit demircisi sarayın kızını kaçırır ve çocukları olur. Kral bunu bağışlamaz. Önce yalvarmaları için süre tanır. Süre sonunda yiğit demirciyi ve kendisine çocuk veren kadını öldürtür. Onların onurlu davranışlarına yanıtı budur.

Fakat cumhuriyet ve demokrasi tohumu demirciden toprağa bir kere düşmüştür. Filizlenen halk hareketi hedefine geç de olsa ulaşmıştır.

Çocuklar ve gençler için bu oyunu Ümit DENİZER yazmış, Savaş Aykılıç yönetmiş. BİLSAK'da ve Rumeli Hisarı Ali Baba Çay Bahçesinde sergileniyor.

....SANAT...KÜLTÜR....SANAT...KÜLTÜR....SANAT...KÜLTÜR

ŞİİRLERLE ŞAİRLERLE

İŞÇİNİN ŞİİR GÜNLERİ ÜZERİNE

Ülkelerin ve ülkemizin soluk alıp veren insanlarının ezici çoğunluğu işçi olduğuna göre sanatta da bu gerçek kendini doğallıkla gündeme getirecektir.

Bir işçi derneği olan İSD bu gerçek çerçevesinde çok yönlü savaşımını kültür ve sanatta olduğu gibi şiir alanında da sürdürüyor. İŞÇİNİN ŞİİR GÜNLERİNİ GÜNDEME GETİRİYOR VE GERÇEKLEŞTİRİYOR. Niceleri de ardında gelecek.

İSD'nin bir dizi çalışma bürolarından birisi de kültür ve sanat bürosu. Ve tabii ki etkinlikleri...

Önemli gün geliyordu. Genç işçi arkadaşlar şiirlerini getirmişlerdi. Dernek panosu güzelim iki karanfilin süslediği çalışma anahtarının simgelediği İŞÇİNİN ŞİİR GÜNLERİ afişi panoyu süslemişti bile.

Gün yaklaşıyordu.

Derhal dia dizini ile bu olayı desteklemek ve müzik ile soluk aldırmak gerekliydi.

Haa tiyatrocu arkadaşların da isimsiz ve yüce katkılarını da devreye sokmalıydı.

Ve o gün geldi. 3 tiyatrocu arkadaş şiirleri okumaya başlayınca nefis parçalarıyla saz sanatçısı dostumuz ve Türkiye insan manzaraları dia görüntüleri bir araya geldi.

İNSAN-EMEK,
EMİR KULU
BENİM ÜLKEMDE
DUVARCI
YÜREK YÜREK SEVGİ

ve nice şiir dizeleri değişik dillerde illa üyelerde yüzlerde yankı veriyor, duyguları ortaklaştırıyordu. Sıra Nazım'ın YAŞAMAĞA DAİR'ine geldiğinde; duygu-iletişim işçinin şiir günlerinin yapıldığı bu mütevazi İSD salonunu dolduran işçilerde ve dostlarında had safhaya ulaşmıştı. İşçi kendi şiir gününü üretmiş, yarattığını yine üretimdeki gibi; EL VE DİL BİRLİĞİ İLE KİTLEYE ULAŞTIRMIŞTI.

Şiir günlerini somutlaştıran afişteki iki karanfil ve şiirin esintisi salona dolduranlara sevgi iletiyordu.

ŞİİR HEDEFİNE ULAŞMIŞTI.
KANI ATEŞLEMİŞTİ.
KAVGAYA EVET DEMEYİ, HEP BİRLİKTE ÜRETMEYİ VE ÖRGÜTLÜLÜĞÜ PEKİŞTİRMİŞTİ.

İşçinin şiir günlerinin ilki İSD'de 25 Şubat günün tamamlanırken bu coşku önümüzdeki günlerde yeni olguların gündeme gelmesini sağlayacaktır.

İŞÇİNİN ŞİİR GÜNLERİNDEN BİR ŞİİR:

BİR ÖLÜM SONRASI

Oynak sandalyelerim örme kilimlerim mi
vardı?
Kuru ekmek kara zeytin ve çıplak ayaklı
çocuklarım mı?
Bilmem bahar mıydı, buhar soludu demir
Ne bir damla gözyaşı gözlerimde, ne bir
parça korku
Bir poşu gibi dolanmış kirpiklerine kin
Yanık elleri korkunç yiğit
Ve sözleri yavaş yavaş sülfür buharı
Yüreğimde amansız gel git

Kötü haber tez mi gelir?
İyi olan tez mi gider?
Çocuklarım... çocuklarım... oyy çocuklarım
Yoksul bir çığlık
Ve dünyası çarpık
Bir rüzgar bir ağıt
Ölüm bize yabancı değil

Pamuk tarlalarından sökülüp de geldik
Umudu yürekle giyinip de geldik
Niye kırdın erimi eyy koca Tanrı?

Biz ki sabır
Biz ki tevekkül
Böyle yazgı nedir?
Kimindir?

Aklara büründü erim gözyaşlarımla yundu
Ve gece komşu çorbalarıyla yasinlerle
Kim içti kocamın kanını kim?
Makinalar değilse

Fergun Özelli

İşçi Sağlığı Derneği FİLM HİKAYESİ-FİLM SENARYOSU YARIŞMASI

İşçi Sağlığı Derneği 1. Genel Kurulu 12 Ocak 1989 günü aldığı kararla, "Kısa film hikayeleri ve senaryoları yarışması" açmıştır.

YARIŞMANIN AMACI: İşçi sınıfının çalışma ve yaşama ortamını titizlikle gözlemleyerek, işçi yaşamı, işçi sağlığı: meslek hastalıkları, mesleki kazaları (iş kazaları) iş güvenliği alanlarında yaşanmış, var olan ya da olası, yaşam sorunlarını sinema sanatı diliyle ve aracılığıyla anlatmak. Kamuoyunun dikkatini ve ilgisini bu alana çekmek ve kazanmak.

YARIŞMAYA KİMLER KATILABİLİR: İşçiler, işçi sınıfı aydınları, dostları, her yaş, cinsiyet, meslek ve eğitim grubu, yarışmaya katılabilir.

YAZILAR: Yarışmaya on daktilo sayfası uzunluğunda bir veya birden fazla hikaye ve senaryoyla katılmak mümkündür.

SÜRE: Yazılar en geç 1 EYLÜL 1989 akşamına kadar İşçi Sağlığı Derneği Genel Merkezi'ne veya Kültür- Sanat bürosu yöneticisi Dr. Ahmet Yüzüak'a elden verilmelidir.

Telefon: 150 89 94

Sonuçlar, 15 EYLÜL 1989 günü açıklanacaktır.

ÖDÜLLER:
İŞÇİ SAĞLIĞI EMEK ÖDÜLÜ *1 adet*
DOSTLUK VE DAYANIŞMA ÖDÜLÜ *3 adet*

SEÇİCİ KURUL:
HASAN KIYAFET - *Yazar ve Eğitmen*
DENİZ GÜRGEN - *Doktor*
ULVİYE ÖZTÜRK - *İşçi*
REŞİT BORA - *Mimar*
ÜMRAN SÜRÜCÜ - *İşçi*
HABİBE FİDAN - *Doktor*
MEHMET SOLAK - *Kameraman*
AHMET YÜZÜAK - *Doktor, Yönetmen*
İRFAN ERTEL - *Ressam*

SANAT-KÜLTÜR BÜROSU

....İŞÇİ SAĞLIĞI DERNEĞİ EĞİTİM SEMİNERLERİ....

Eğitim Seminer Notları:

İŞÇİ SAĞLIĞINA GENEL BAKIŞ

İşçi sağlığı, işçilerin ve her meslekte çalışanların fiziksel, ruhsal, moral ve sosyolojik iyilik hallerini en yüksek düzeye getirmek ve bu düzeyi sürdürmek, sağlıklarına gelebilecek zararları önlemek, işçiyi fizyolojik ve psikolojik yeteneklerine uygun işlere yerleştirmek ve böylece işin insana ve insanın işe uyumunu sağlamayı amaç edinen bir tıp dalıdır.

İnsan, içinde bulunduğu toplum biçimini de belirleyen, o toplum biçimine özgü, kuşaklar boyu geliştirdiği bir teknik ve toplumsal ilişki içinde üretim yapar. Başta işçi sınıfı olmak üzere çalışan her insan günlük yaşam zamanının üçte birini üretim süreci içinde, işyeri ortamında geçirir.

İşçiler ve tüm çalışanlar işyerinde sağlığı etkileyen zararlılar ile karşılaştıklarında belirli bir süre çinde hastalanırlar. Bu zarar kısa sürede olur ve madde kaybı ile sonuçlanırsa buna iş kazası (meslek kazası), zararlının özelliğine uygun bir sürede gerçekleşir de zararlıya özel, bilinen bir hastalık yaparsa buna meslek hastalığı denir.

İşyeri ortamındaki sağlıkla etkileşen, hastalık reskini arttırıp, azaltan faktörleri üç grupta toplayabiliriz.

1- Kişisel faktörler: Kalıtımla anneden ve babadan gelen özellikler. Kişinin değişen koşullara uyumu, yaşı, cinsiyeti, fizik yapısı (boy, kas gücü gibi özellikleri). Bu anlattıklarımıza bir, iki örnek vermek istiyorum.

Bazı ailelerde kanser yapan maddelere karşı hssasiyet vardır. Böyle özelliği olan kişi çalışma ortamında bulunan kanser yapıcı (=kanserojen) maddeden herkesten çok ve kısa sürede etkilenir ve hastalanır, mesleki kansere yakalanır. Küçük yaştaki çocuklar kurşundan daha çabuk ve tehlikeli biçimde hastalanırlar. Kadınların bazı hastalıklara daha çabuk yakalandıını hepimiz biliriz.

2- İşyeri ortamındaki çevre faktörü: Çalışma alanı genişliğinin çalışan insan sayısına göre durumu, zeminin ıslak ya da kuru oluşu, kaygan, pis, beton, engebeli olup olmaması, işyeri ortamının sıcaklığı, esisi gibi özelliklerine "fiziksel çevre özellikleri" denir. İşyeri ortamındaki asit buharı, karbondioksit, oksijen, kükürt gibi maddelerin varlığını ifadelendirmede "kimyasal çevre", işyeri ortamındaki bakteri, mantar gibi hastalık yapan canlı organizmaların varlığını ifadede "biyolojik çevre" terimi kullanılır. İşyerindeki işçi-işveren, işçi-ustabaşı, işçi-işçinin ekonomik, parasal sorunları, işçi-üretimin şekli, metodu, gibi özellikleri ve bu özelliklerin sonuçlarını içeren çevreye "psişik sosyo-eknomik çevre" denir.

3- Sağlığı bozan, hastalık yapan etkenler: Gürültü, titreşim, sıcak, soğuk, rüzgâr, elektrik yüksek gerilim, toz, nem, basınç gibi etkenlere "fiziksel sağlık zararlıları", kurşun, arsenik, krom, karbondioksit, asit buharı, benzol, anon, kükürt di oksit gibi etkenlere "kimyasal sağlık zararlıları", verem mikrobu, grip virüsü, şarbon mikrobu, kellik yapan mantar gibi etkenlere "biyolojik sağlık zararlıları", günde 15 saat çalıştığı halde gecinecek para alamamak, iş garantisinin olmayışı, kendisinin ve çocuklarının gelecek güvencesinin olmayışı, çalışma düzenindeki naksızlıklar gibi etkilere "psişik = ruhsal sağlık zararlıları" denir.

Meslek hastalıkları ve meslek kazaları tıbbi olarak diğer hastalıklara benzerler. Diğer hastalıklar gibi belirti ve bulguları vardır.

Ancak meslek hastalığı ve meslek kazası işyerindeki sağlık zararlılarının etkisiyle meydana gelir. Teşhisin işçi sağlığı mevzuatına uygun bir şekilde tespit edilmesi gerekir.

İşçi sağlığı uygulaması ve meslek hastalığı teşhisi hekimin, hakimin niyeti ve kanaatine göre değil, çok belirgin doğal, tıbbi hukuki kanıtları olan tespit (=saptama) ve yaptırımlara dayanır.

Endüstriyel ve teknik gelişme çalışma ortamına yüzlerce yeni zararlı madde sokmaktadır. Üretim hızı çok yüksek fakat çok karmaşık yeni makineler kullanılmaktadır. Zararlı maddelerin ve yeni çalışma ortamının şimdi ve gelecek yıllar içinde oluşturacağı meslek hastalığının erken tanınması, çalışan için dahası toplum sağlığının korunması için çok önemlidir.

Dünya Çalışma Örgütü (ILO) yıllardır işçi sağlığının işyerinde çözümlenebileceğini vurgulamaktadır.

Bu durumda işyerlerinden başlayan işçi sınıfının sorumluluğunda, onun örgütlerinin içinde yükselen, sistemleşen bir işçi sağlığı örgütenmesi soruna çözüm getirebilir. (Daha sonraki seminerlerimizde bu konuyu derinlemesine inceleyeceğiz.) Burada şunu belirtmek isterim. Türkiye'deki yasalara göre işçi sağlığı uygulamasından sorumlu tek sınıf burjuvazidir. Onu denetleyecek olan da devlettir. Hepimizin bildiği gibi her ikis ide görevlerini yapmıyorlar. Yasalara göre meslek hastalığı teşhisi koyabilecek yerler olan Meslek Hastalıkları Hastanelerini çalışamaz duruma soktular. Bu olay bu konuda çalışmaya niyetli olanların da engellendiklerini gösteriyorlar.

Hekimler işçi sağlığının korunmasında vazgeçilmez sağlık emekçileridir. İşçi sağlığı, ayrıca, kimya, elektrik, elektronik, endüstri, makina, inşaat mühendisleri, mimarlar, çeşitli sosyal hizmet uzmanları, sosyal psikoloji ve iş psikolojisi, hukukçular gibi meslek gruplarının çalışma ve uygulama alanıdır.

İşçi sağlığı uygulamalarında sonuç yasal düzenlemelerde oluştuğundan gerek çalışanlardaki etkileşimleri, fonksiyonları, gerek iş ortamındaki zararlı etkenleri çok kesin birtakım yöntemlerle ölçmek zorunluluğu vardır. İşçi sağlığının bu özelliği tıbbi, teknik ve sosyo-politik açıdan özel örgütlenmeyi gerektirir.

İşçi sağlığı ile uğraşan enstitüler ve meslek hastalıkları hastanelerinde normal hastanelerde bulunan röntgen, biyokimya, bakteriyoloji gibilaboratuarlara ek olarak, iş psikolojisi, toksikolojisi, iş fiziği, ergonomi, mineroloji, solunum fonksiyonları gibi işçi sağlığı konusunda özelleşmiş laboratuarlar ve geniş bir rehabilitasyon (yeniden işe, normal yaşama kavuşturma) çalışma birimlerinin bulunması zorunludur.

Burjuvazi kendi kârını azaltacağı için, işçi sağlığı sorununu kendi sorumluluğuna alıp yok saymıştır. Bunun en kesin kanıtı iki buçuk milyon sigortalının - ücretini peşin ödediği halde - SSK hastanelerinde meslek hastalığının teşhisi konamadan bildiğimiz çaresiz kalabalıklar arasında kaybolup tedavi edilmesidir. Yirmi milyondan fazla sigortasız ve sendikasız işçinin ise ilaç yazdırma şansı da yoktur.

Türkiye'de yılda 30.000 civarında meslek hastalığının oluştuğu tahmin edilirken, istatistiklerde 700 civarında bulunuşu, iş kazasında ise 150.000 olgu ile dünyada sayılı ülkeler arasında oluşumuz işçi sağlığının yok sayılmasına ayrı bir kanıttır.

Yirmi milyon çalışanı doğrudan yirmi milyon yoksul ve çevre ile ilgili 40000000 insanı ilgilendiren bir tıp dalının tıp fakültelerinde ana bilim dalı durumunda olmaması hekimlerimizin böyle bir bilimle karşılaşmadan fakülte bitirmeleri ve bu hekimlerin SSK hastanelerinde bilmedikleri hastalıkların teşhisiyle görevlendirilmeleri "ibret-i âlemdir!"

Bu örnekleri daha çoğaltabiliriz. Ancak her örneği kendi konusu içinde daha ayrıntılı inceleyeceğimizden şimdilik yeterli sayalım ve bir daha tekrarlayalım:

İşçi sınıfı kendi sağlığına kendi sahip çıkmalıdır. Toplum sağlığının çözümleyici dinamiği de bu gerçektedir.

İ.S.D.
"Eğitim, Bilim, Araştırma Bürosu"

SSK YÖNETİMİ İŞÇİ SINIFINA BIRAKILMALIDIR

"İşçinin SSK primi peşin kesiliyorsa sağlık hizmeti de peşin savsaklanmadan insana yaraşır şekilde devreye sokulmalıdır."

Konumuzu oluşturan işçi sağlığının bir bütünleyicisi olarak ağız ve diş sağlığıdır. Burada kısaca konuyu işleyecek ve gözden geçireceğiz. Günümüzde ağız ve diş sağlığı alanında işçiye hizmet götürülmesi 3-4 yıl gecikme ile sürmektedir.

SSK primleri işçiden her ay peşin olarak kesilirken, işçi ve ailesi eğer eksik dişlerini yaptırmaya, protez talep etmeğe kalkışırsa, ilginç bir savsaklamayla karşılaşmaktadır. SSK üniteleri işçiye yıllar sonrasına uzanan bir gün vermektedir. O zamana kadar işçinin temel sağlık ihtiyaçlarından bir kısmı yani ağız ve diş sağlığı bölümü ertelenmektedir. 1980'den önceleri SSK, kurum bünyesinde yapılamayan veya yetiştirilemeyen ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin yerine getirilmesi için işçiyi kurum dışında çalışan özel bir diş hekimine sevk ediyordu. Sağlık gereksinimi bu şekilde yerine gelen işçinin tedavi ve protez ücretleri SSK tarafından hizmeti yapan doktora ödeniyordu. Bu yol SSK'nın aldığı ani bir kararla ve SSK bünyesinde protez üniteleri kurmaky vaadiyle ortadan kaldırıldı. Temel anlayışımız şudur: SSK bünyesinde bu tip ünitelerin kurulmasını destekleriz ve yanındayız. Ayrıca bu girişimin ertelenmemesini, daha gelişkin teknik donanımlarla ve hızla yerine getirilmesini destekleriz.

Günümüzde ise, SSK; işçileri ağız ve diş sağlığı açısından sürekli sağlıksızlığa itecek bir savsaklama ve vurdumduymazlık politikası ile oyalıyor, işçilerin sağlıklarıyla oynuyor.

SSK sağlık tesislerinde işçiye 61.578 sağlık personelinin hizmet vermesi gerekirken tüm SSK hastanelerinde ve sağlık ünitelerinde toplam 26.446 kadro bulunuyor. SSK bu kadro azlığına karşın gidenin yerine koyacak, eksiği dolduracak bir sağlık kadrosu politikası izlemiyor. Sağlık hizmetlerini 22.828 personel eksiğiyle yapmaya çalışıyor. Somut bir saptama: Şu anda varolan SSK sağlık kadrolarının varolması gereken kadroya göre eksiği 38.550'dir. SSK diş hekimliğindeki durum ise bu genel kötüleşmeyi doğrular nitelikte. Normalde 706 diş hekimi kadrosuna sahip olmalı. Oysaki SSK'da mevcut diş hekimi kadrosu 420'dir. Genel kadroda eksiklik 286 hekim. Üstüne üstlük fiili çalışan diş doktoru sayısı ise sadece 387. Sonuç olarak, fiilen SSK'da çalışan diş hekimi sayısı yetersizdir. SSK kadrolarına göre eksik kadro sayısı 319 diş tabibidir. SSK Türkiye ölçeğinde çok büyük bir kadro yetersizliğiyle işlev görmektedir.

İşçilerin talebi nedir?

- SSK kadroları hekim, diş hekimi ve sağlık personeliyle bir an önce doldurulmalıdır.
- SSK modern donatımlara kavuşturulmalıdır.
- Güncel olarak yetiştirilemeyen sağlık, ağız ve diş sağlığı hizmetleri eksiği vakit geçirilmeden, savsaklanmadan acilen doldurulmalıdır.
- SSK sağlık kurumlarının özelleştirilerek ve döner sermayeli işletmelere dönüştürülerek işçilerin elinden yavaş yavaş çıkarılması girişimleri durdurulmalıdır.
- Sağlık işkolundaki ve tüm işkollarındaki grev yasağı kaldırılmalıdır.
- SSK emekçilerinin, memurlaştırılması, sözleşmeli personel konumuna getirilmeleri **sendikasızlaştırılmaları** girişimlerine son verilmeli, sözleşmeli veya memur statüsüne geçirilmiş SSK emekçileri ve işçileri - haklarını yitirmeden işçi statüsüne geçme yollarını aramalı, sendikalaşmalıdırlar.
- SSK primleri peşin alındığına göre, sağlık hizmetleri ve diğer sigorta hizmetleri de gerektiği anda peşin olarak yerine getirilmelidir.
- SSK işçi sınıfının ve kurum çalışanlarının denetimine ve yönetimine bırakılmalıdır.

Dr. Ahmet YÜZÜAK

...BARIŞ...ENTERNASYONALİZM...BARIŞ...ENTERNASYON

DR. AYDEMİR ANISINA BARIŞ SORUNU TARTIŞILDI

Barış Derneği kurucu üyelerinden ve ilk Genel Sekreter Dr. Bedir Aydemir'in anısına 8 Nisan 1989 günü Gazeteciler Cemiyeti Burhan Felek SAlonu'nda bir anma günü ve barışı konu alan bir panel yapıldı. Bedir Aydemir'in dostlarının, öğrencilerinin ve üçyüzü aşkın işçi-emekçinin katıldığı toplantı, coşkulu sanatsal etkinliklere ve barış sorununun tüm boyutlarıyla tartışılmasına neden oldu.

Tanınmış sanatçılar Bilgesu Erenus ezgileriyle, Müştak Erenus şiirleriyle toplantıya yeni bir soluk kattılar. Bilgesu Erenus, 1 Mayıs Marşı'nı söylerken salon ayağa kalktı ve marşı birlikte söyledi.

Dr Aydemir'in özyaşam öyküsü anlatıldıktan sonra, onun İngiltere'deki etkinliklerine geçildi: Unutulmaz Wimpy grevlerinin örgütlenmesi, Türkiyeli gençlerin demokratik birliğinin, kadın ve işçi örgütlerinin kurulması ve yaşatılmasındaki rolüne değinildi.

Dr. Aydemir'in muazzam örgütleyicilik yeteneği, derin bilgisi ve kültürü, sınır tanımaz eylem adamı kimliği biliniyor. Ancak onun Barış Sorunu üzerindeki çalışmaları, dün olduğu gibi bugün ve yarın da gerçek barış savaşçılarına yol gösterecek.

Dr. Bedir Aydemir'in kanserle sonuçlanan kısa yaşamına sığdırdığı etkinliklerden biri de Türkiye'de ve dünyada Barış Sorunu üzerindeki bulanıklığı daha en başından kavraması ve Barış eylemini yolundan saptırmaya, onu emperyalizmle ve kapitalizmle uzlaşma platformuna dönüştürmeye çabalayan burjuva barış anlayışına karşı ödünsüz, kalıcı ve örgütlü mücadele vermesidir.

"BEDİR AYDEMİR DÜNYA VE TÜRKİYE İŞÇİLERİNİN PARLAK GELECEK SAVAŞINI VE HAYATI SEVDİ. O BİR KORKUSUZ SAVAŞÇI GİBİ YAŞAYARAK ÖLDÜ"

Toplantıya gelen ilginç mesajlar arasında Büyük Londra Sendikalar Birliği Genel Sekreteri Peter SPALDING ilginç mesajında şu görüşlere yer verdi:

Dr. BEDİR AYDEMİR VE SENDİKACILIK

"Bedir Aydemir'i epeydir tanıyorum. Onunla ilk defa Türkiye'de demokratik hakları savunma komitesinin genel kurul delegesi olduğumda karşılaştık.

Onunla temasa geçen tüm sendikacılar sadece onun Türkiye sendikal ve işçi hareketi hakkında engin bilgileri dolayısı ile değil aynı zamanda onun Britanya işçi ve sendikal hareketi hakkında derin bilgisinden de etkilenmişlerdir.

Özellikle 1983 sonrası O Britanya sendikal hareketi ile Türkiye sendikal hareketi arasında sıkı bağlar kurulması için enerjik bir taraftar oldu. O zaman bu kolay alınabilecek bir tavır değildi. 12 Eylül'den sonra açık kalan sendikalarla sıcak bağlar kurmayı düşünmeyen Britanya sendikaları tabii olarak, kapatılmış olan DİSK yöneticilerine destek için atağa kalkmıştı.

1984 yılında başlayan değişiklikleri Britanya işçi hareketinin çoğu temsilcileri anlamıyordu. Bedir AYDEMİR Türkiye'deki sendikal durumun yeni bir evreye girdiğini çabuk kavradı ve Britanya demokratik kurumları ve sendikaları ile özellikle Türkiye'deki Türk-İş'e bağlı diğer eşdeğer sendikalar arasında sıkı bağların kurulması taraftarı oldu, o benimle ve diğer meslektaşlarımla beraber, Britanya Sendikalar Birliği (TUC) de dahil olmak üzere birçok sendika merkezini gezdi.

Dr.Bedir AYDEMİR

11.02.1947-31.12.1988

"O BİR KORKUSUZ SAVAŞÇI GİBİ YAŞAYARAK ÖLDÜ"

BU GÖRÜŞLER LONDRA SENDİKACILARININ ÖNDE GELENLERİNİ ÇOK ETKİLEDİ VE TÜRKİYE'DEKİ SENDİKACILARIN VE İŞÇİLERİN SAVAŞINA VE GEREKLİ YARDIM İÇİN UYARILARIN ARTMASINI SAĞLADI

Bedir bana ve karşılaştığı tüm sendikacılara Türkiye'de Türk-İş şemsiyesi altında sendikal birlik eğilimini işaret etti. Aynı zamanda bu birliğin sağlanması konusundaki güçlükleri veya Türk-İş'i işçi hakları için militan bir savaşta harekete geçirmek için zorlukları da küçümsemedi. Bu birçok Britanya sendikacısı üzerinde derin etki bıraktı. Bizim iki yüz yıllık sendikacılık deneyimimiz tek sendika merkezinin tüm işçilerin hak ve çıkarlarını ileri götürmede önüne geçilemez gereklilik olduğunu gösterdi. İşçilerin çok uluslu şirketlerle karşılaştıkları ve devletlerin (İşverenler tarafını tutarak) endüstri ilişkilerine müdahale ettikleri bu günkü durumda bir ülkedeki tüm işçilerin bir tek sendikada birleşmeleri daha çok önem kazanmıştır. Aslında uluslararası birliğin sağlanması gündeme gelmiştir.

Bedir için dayanışma daima iki yönlü işlerdi. Grevlerle 1987'de Netaş ve Deri-İş mücadelelerinde olduğu gibi dayanışmayı yükseltmemizde somut adımlar atmamıza yardım ederken o, Britanya sendikacılarının eylemlerinde çok kere yer alırdı. 1987'de ciddi olarak kanser hastasıyken onun Londra'daki 1 Mayıs yürüyüşünde kitlesel Türk konvoyunda uluslararası dayanışma bilgilerini haykırmasını daima anımsayacağım.

Beni en çok etkileyen onun büyük Türkiye işçi sınıfına olan söndürülemez inancıdır. Türkiye'deki durum hakkında birçok insanın ümitsiz olduğu zaman, o daima Türkiye işçilerinin mücadele için harekete geçeceği, aslında öncekinden daha güçlü olarak meydana çıkacağı inancını korumuştur.

Bedir AYDEMİR Orta sınıf bir aileden geliyor. O çok iyi bir eğitim gördü. Eğer

isteseydi rahat bir hayat sürebilirdi. Onun yerine, o hayatını işçilerin hareketine adadı ve vatanından uzakta öldü. Biz Britanya'da işçi sınıfının eski enternasyonalizm geleneğini canlı tutmak için çalışanlar BEDİR'e bunun için saygı duyuyoruz.

Biz aynı zamanda ona Türkiye'deki sendikal hareketin Avrupa sendika hareketi ile beraber sayılmasının önemini ve Türkiye işçileri ile dayanışmayı yükseltmek görevini bize öğrettiği için de saygı duyuyoruz.

Bedir AYDEMİR dünya ve Türkiye işçilerinin parlak gelecek savaşını ve hayatı sevdi. O bir korkusuz savaşçı gibi yaşayarak öldü."

PANEL VE BARIŞ SORUNU

Panel'e birçok sendikacı görüşlerini açıklamak amacıyla katıldı ve düşüncelerini açıklayan mesajlar yollayarak başarı dileklerini ilettiler.

Barış sorununun işçi sınıfı içinde çok yönlü irdelenmesinden duydukları hoşnutluğu dile getirdiler.

Belediye-İş Sendikası Genel Sekreteri, Fuat Alan panele katıldı ve görüşlerini yazılı olarak bıraktı. Tartışmalara katılamayan Alan şöyle dedi:

"...Sendikalar, emeğiyle geçinenlerin demokratik örgütleridir. Emeğiyle geçinenler ise, tarihsel süreç içinde hep en zayıf ve —söz yerindeyse— en sömürülen kesimler olmuşlardır. Barışta, tarlada, madende, fabrikada akıttıkları terle üretenler, savaşta da akıttıkları kanlarla devlet bağımsızlığını korumuşlardır. Teri ve kanı ile var ettikleri devletin keyfini ise kendi sınıfından olmayanlar sürmüşlerdir.

Petrol-İş Genel Başkanı Münir Ceylan mesajında şu görüşlere yer verdi:

"Değerli dostlar,

Düzenlediğiniz panele çok istediğim halde, özel bir sorunum nedeniyle Siirt'te bulunmam gerektiğinden katılamıyorum.

Hepinizden özür dileyerek, "BARIŞ VE KİTLE ÖRGÜTLERİ" konusunda kısa da olsa düşüncelerimi iletmek istiyorum...

Değerli dostlar,

Bilindiği gibi kitle örgütlerinden sendikaların varlık nedeni üyelerinin çalışma ve yaşam koşullarının geliştirilmesi yönünde sürekli bir mücadeleyi gerektirmektedir.

Dünyayı yüzlerce kez yok edecek kadar nükleer silahla içiçe yaşarken sendikalar görevlerin inasıl yerine getirebilir?

...Afrika'da yüzbinlerce insan açlık yüzünden ölüm tehlikesi ile yüzyüze iken kişi başına silahlanma harcaması 200 dolara vardığı bir dünyada, etkin bir kitlesel barış mücadelesini yükseltmeden görevlerimizi yapıyoruz diyebilir miyiz?

Kimyasal silahların vahşetini, son Halepçe katliamından kaçarak ülkemize gelen sığınmacılar nedeniyle somut biçiminde kavrayan insanlar olarak, kimyasal silahların dünyadan kaldırılması için mücadele etmeden görevlerimizi yerine getirebilir miyiz?

...Yaşanılası bir dünya için mücadelede silahsızlanma anlaşmaları ile sınırlandırılan görüşmelerle yetinemeyiz. Çünkü anlaşmalar yapılabildikleri gibi bozulabilir de.

Biz gerçek barışın bütün dünya işçilerinin kardeşliği için mücadele ile bütün işçilerin kardeşliğin dünyasının kurulması ile sağlanacağını biliyoruz.

Değerli dostlar,

Panelinizin barış mücadelesine katkılar sağlaması dileğiyle, katılanları sevgi ve saygı ile selamlıyorum."

Panelde görüşlerini açıklayan sendikacı Hüseyin Ateş, "Barış mücadelesi sınıf mücadelesinden ayrılamaz. Bunun için de örgütlü macadele gerekir, ayağını devrim toprağına basmak gerekir" dedi.

Basın-İş Sendikası yöneticilerinden Hasan Tufan, barış sorununun işçi sınıfı için ve dünya halkları için yaşamsal önemine değinerek "Barış sorunu sınıfsal, siyasal ve toplumsal boyutlarıyla işçi örgütleri tarafından ele alınmalı ve sürekli eğitimi yapılmalıdır."

İşçi Sağlığı Derneği kurucu üyesi Nejat Yazıcıoğlu söz alarak: "Kitleler, barış sorununun emperyalizmle, kapitalizmle ve kapitalist militarizmle, siyasal, askeri ve ekonomik bağlarını kavrayarak aktif, yığınsal ve örgütlü bir barış mücadelesine kazanılacaktır.

...Türkiye burjuvazisi, iktidardaki finans kapital, savaşçıdır. Bölgesel düzeyde bir alt-emperyalistleşme planı vardır. Bu plan, içerde gaddarca sömürülmüş milyonlarca emekçinin birden kendilerini haksız bir savaş alanında bulmalarını gerektirebilir.

...Barışın düşmanlarına karşı koymaya hazır ve uyanık, bilgili, bilinçli ve örgütlü olmamız gerekmektedir.

...Dünya ölçeğinde ele alırsak, üzerinde çok konuşulmasına karşın barış sorunu geri plana düşürülmüştür.

...Tıpkı uluslararası yumuşama (detant) ve nükleer silahsızlanma sorunlarının ele alınışında olduğu gibi demokrasi ve barış sorunu da sağ, edilgen ve uzlaşmacı bir anlayışla ele alınmaktadır.

(devamı 22. sayfada)

....İŞ YERİ HEKİMİ KİMDİR?....İŞ YERİ HEKİMİ KİMDİR?...

Görevleri, Yetkileri, Sorumlulukları

İş yasası, elliden fazla işçi çalıştıran işletmelerin bir işyeri hekimi istihdam etmesini koşul saymıştır.

Yasa, daha az işçi çalıştıran işletmelerin kendi aralarında birleşerek ortaklaşa bir hekim görevlendirmelerini emretmektedir.

İşyeri hekimlerinin tayinleri, tabip odalarının ve SSK genel müdürlüğünün onaylarıyla işletme sahibi tarafından yapılmaktadır. Hekimlerin ücretleri işveren tarafından ödenmektedir. Bu durum ilk bakışta, hekimlerin her koşulda işverenlerin çıkarlarını savunmak zorunda kalacakları izlenimini uyandırabilir. Bu konuda olumsuz örneklerde gösterilmektedir. Ancak bize göre işyeri hekimleri üzerindeki işveren etkilerini mutlaklaştırmaktan kaçınarak, hekimleri etkileyecek iki önemli etkenden daha söz edilmesi gerekmektedir. Bunlardan birincisi ve belirleyici olanı işletmelerde çalışan ve üreten işçi sınıfının, disiplinli, örgütlü ve haklı konumudur. İkincisi yasalar, tüzükler, yönetmeliklerle belirlenmiş hekimlik yetkileri ve işyeri hekiminin bilimsel sorumlulukları,görevleridir.

Türkiye'de işçi sağlığı ve meslek hastalıkları biliminin ve pratik çalışmaların çok yeni olduğunu gözönünde bulundurursak, hekimlerin de tıpkı işçiler gibi bilgilenme ve öğrenme durumunda oldukları açığa çıkacaktır. Bilimsel ve mesleki yükümlülükleri işyeri hekimini, örgütlü ve disiplinli bir işçi topluluğuna karşı daha sorumlu, titiz ve insancıl davranmaya yöneltecektir. Öte yandan her ne kadar işletmede muayene ve tedavi hizmeti yerine getiriyorsa da işyeri hekiminin asıl görevi bu değildir.

İşyeri hekimleri tıbbi görevlerinin yanı sıra, teknik görevler, sağlık eğitimi, beslenme, idari sağlık işleri ve araştırmalar yapmakla da yükümlüdürler. Bu konuları daha yakından ele aldığımızda genellikle ülkemizde uygulanan işyeri hekimliğinden farklı sonuçlarla karşılaşıyoruz.

İŞYERİ HEKİMİ

İŞYERİ HEKİMİNİN GÖREVLERİ

A— TIBBİ GÖREVLER

a)- İşçilerin işe giriş muayenelerinin yerine getirilmesi (Bu muayenenin amacı. işçinin fiziksel ve ruhsal yeteneklerine uygun işe verilmesidir. Bu amaca varabilmek için, muayeneyi yapan hekimin işçinin çalışması sözkonusu olan işin özelliklerini bilmesi gerekir. (Tıbbi bakımdan iş analizleri)

b)- Aralıklı kontrol (Periyodik muayeneler) muayenelerinin yapılması. (Bu muayeneler işyerlerindeki belirli etkenlerin ve koşulların işçiler üzerine yapabileceği olumsuz etkileri ortaya çıkarır, erken teşhis ve tedaviyi amaçlar.)

c)- Meslek hastalığı dışında ve üç haftadan uzun işten uzaklaşmalarda, bütün meslek hastalıkları ve iş kazalarından sonra işe tekrar başlarken. (Geçirilen hastalığın sonunda işçinin fiziksel ve ruhsal durumunu saptayarak yapacağı işe uyum durumunu belirlemek amacıyla).

d) Aşıların düzenli olarak yapılması.

e) Özelliği olan işçilere, bu arada, ağır ve tehlikeli işlerde çalışanlara, gebe ve emzikli kadınlara, 18 yaşından aşağı gençlere, iki yaşından küçük çocuğu olan annelere, malûl ve arızalılara, alkoliklere, birden fazla iş kazası geçirmiş işçilere özel bir ilgi ve ihtimam sağlanması.

f) Kaza halleri için işyerinde ilk yardım organizasyonu ve acil tedavinin sağlanması.

g) Kadın işçilerin çalıştırıldığı işyerlerinde ilgili tüzük gereği oluşturulan kreş ve çocuk bakımı yerlerinde barındırılan çocukların sağlık kontrollarının yapılması ve genellikle bu yerlerin sağlık şartlarına uygunluğunun denetlenmesi.

B— İŞYERİ HEKİMİNİN TEKNİK GÖREVLERİ

a)- Çalışma ortamının özelliklerini saptamak ve sağlığa zararlı olanlarını izlemek.

b)- İş kazaları ve meslek hastalıklarının nedenlerini bilmek ve tekrarını önlemek.

c)- İş analizleri yaparak iş ve işçi arasındaki karşılıklı uyumu sağlamak.

d) İşçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarına katılmak.

C— SAĞLIK EĞİTİMİ

İşçilerin kişisel hijyen, işçi sağlığı, beslenme ve kişisel koruyucular konuları gibi önemli sağlık konularında eğitilmeleri.

D— BESLENME

Yapılan işin gerektirdiği enerji gereksinmesini sağlayacak beslenmenin saptanması ve sağlanması.

E— İDARİ İŞLER

Dosya ve arşiv tutma. İstatistikleri hazırlama. Gerekli raporları yazma.

F— ARAŞTIRMA

İşyeri koşullarının işçiler üzerine yapabileceği çeşitli etkilerin neler olabileceği konusunda bilimsel araştırmalar yapmak.

İŞÇİ HEKİM İLİŞKİLERİ

Bir işletmede çalışan her işçi hekimle dolaysız ilişki kurabilir. Ancak özellikle sendika temsilcilerinin ve işçi sağlığı işgüvenliği kurulları içinde çalışan işçi temsilcisinin konumları özel bir önem taşır. Bir işletmede bulunan hammaddelerin, ara malların ve ürünlerin neden olacağı meslek hastalıkları ve belirtileri hakkında bilgi sahibi olmak, işkazası tehlikeleri sözkonusu ise, mühendislerin düşüncelerini almak, görevlileri ve yetkilileri uyarmak, işçi temsilcilerine düşen bir görevdir.

Anlaşılacağı üzere işçiler sağlıklı ve güvenlikli çalışma ve yaşam koşulları için, öğrenmek, girişken olmak ve uygulamakla yükümlüdürler.

...HABERLER...HABERLER...HABERLER...HABERLER...HA

İŞÇİ SINIFI EYLEMİNİ YÜKSELTİYOR

Geçtiğimiz Mart ayında, sakal bırakma, çıplak ayakla yürüme, fazla mesaiye kalmama şeklinde başlayan ve yüzlerle binlerle ifade edilen işçi eylemleri Nisan ayı ile birlikte nicel ve nitel değişiklik göstermeye başladı.

Sayısı onbinlerle, yüzbinlerle ifade edilen eylemler günbegün pasif direniş tanımını aşıp, direkt üretimden gelen gücünü göstermeye başlayarak şehirden, şehire, fabrikadan fabrikaya sıçrayarak sürüyor.

12 Eylül'den bu yana ekonomik olarak kaybedilenleri geri istiyor işçi sınıfı.

Bu eylemlerin gösterdiği bir gerçek de, 12 Eylül öncesi terör umacısıyla yıldırılan geniş halk yığınlarının, giderek artan sempatisi.

Belediye otobüsleri mi gecikiyor, yavaş gidiyor, vatandaş şoförler haklı diyor, vapur seferleri mi aksıyor yolcular, "haklılar, 120 binle çalışılır mı?" diyorlar. Trafik mi aksıyor, işçiler yürüyordur onun için aksıyor ama haklılar deniliyor. Yürüyen işçiler halk tarafından alkışlanıyor.

Dipten gelen dalga, kamuoyunu etkiliyor, sarıyor, çevresinde geniş bir sempati halkası yaratıyor.

Bu geniş sempati halkasının somut ve aktif bir desteğe dönüşmesinin önüne geçilmeye çalışılıyor. Kimler haklı bulmuyor ki işçileri.

12 Eylül'den bu yana kârları katmerlenerek artan tekelci holdinglerden işveren sendikası yöneticilerine siyasi parti yöneticilerine kadar herkes.

Peki ya sendikalar, sendika yöneticileri. Onlar ne yapıyor?

Mart ayına gelindiğinde kamu sektöründe toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin çeşitli aşamalarında olan 600 bini aşkın işçinin durumu söz konusu idi.

İşçi düşmanı Özal iktidarı kamu işveren sendikaları yöneticileri aracılığıyla kabul edilemez koşulları dayatınca Türk-İş - TİSK koordinasyon kurulu oluşturuldu. Yıllardan beri sözde kalmaktan öte gitmeyen eşgüdüm ortak tavır, ete kemiğe bürünme sürecine girdi. Şu kesinlikle belirtilmelidir ki sendikalar yönetimi genel olarak iki farklı tavır içindedirler. Büyük bir çoğunluğu nereden böyle bir belayı başımıza sardık, biran evvel gitse de kongre çalışmalarına girsek diye düşünmekte, bu yolda Türk-İş yönetimini hükümetle biran evvel anlaşma zemini yaratmak için zorlamaktadır. Bazı sendikalar ise dipten gelen dalgaya kulak verilmesi, bu dalganın önüne geçilerek somut hedeflere yöneltilmesi için çabalamaktadırlar.

Öyle görünüyor ki bu iki farklı anlayış Türk-İş'in geleceğine, yıl sonundaki kongresine yansıyacaktır.

İşçi sınıfı, özellikle de toplu iş sözleşmelerindeki tıkanıklığa duyduğu tepki ile eylemlere geçen kamu işçileri bu iki anlayışı gözardı etmeden, eylemlerini yükseltirken sendikalarına - her kademede - ikinci anlayışın yani sınıfa güvenen sınıfla bütünleşen anlayışın egemen olması için, mücadele ile bütünleştirilmelidir. Bu yapılamadığı sürece mücadele salt ekonomik istemler düzeyinde kalacak, demokratik ve toplumsal sorunlara yönelik istemlere demokrasi ve sınıf mücadelesine yönlendirilecektir.

Bu süreçte ileri işçilere, sınıf bilinçli öncülere büyük görevler düşmektedir. Eylemleri kendiliğinden eylemlerden çıkaracak somut araçların yaratılması için mücadele.

İ.S.D. Sendikalar *Bürosu*

TÜRK-İŞ ÇALIŞAN KADINLAR I. ULUSAL KURULTAYI

Kadın işçiler, çalışan kadınlar, bu kez de kadın olmanın getirdiği sorunları ve çözüm yollarını tartıştılar. 1989 Mart ayı sonunda Türk-İş'in öncülüğünde gerçekleşen "Çalışan Kadınlar Birinci Ulusal Kurultayı" işçi ve emekçi kadınların sorunlarının eksiksiz bir sergilenmesini yerine getirdi.

İlk gün Türk-İş adına Kurultaya sunulan yazıda şu görüşlere yer verildi:

"...Türk-İş, düzenlediği "Çalışan Kadınlar 1. Ulusal Kurultayı" ile çalışan kadınların sorunlarının geniş bir çerçevede tartışılmasını ve çözüm önerilerinin geliştirilmesini amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, çalışan kadınların yaşama ve çalışma koşullarından kaynaklanan sorunların saptanmasına yönelik olarak Konfederasyonumuzca "Çalışan Kadınların Sorunları Araştırması" yaptırılmıştır.

Gazi Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Üyelerinden Doç.Dr. A. Mete Törüner'in başkanlığındaki bir ekip tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulguları ekte sunulmaktadır.

Kadınların çalışma koşulları açısından özel olarak korunması gereği uluslararası ve ulusal hukukun düzenlemeleri kapsamındadır. Dünyada ve Türkiye'de çalışan kadın konusundaki mevzuatla ilgili olarak hazırlanan ve bu alandaki belli başlı düzenlemeleri içeren çalışma da ektedir.

Konfederasyonumuz, "Çalışan Kadınlar 1. Ulusal Kurultayı" sonrasında bu çalışmaların genişletilerek kitap haline getirilmesini ve böylece bu alanda var olan bilgi boşluğunun giderilmesine katkıda buunmayı bir görev saymaktadır."

Kurultayin önemli özelliklerinden biri üniversite öğretim üyelerinin yüksek sayıda katılımıydı.

Doçnt Dr. Şirin Tekeli, "Anayasa ve yasalarda kadın hakları" konulu bildirisinde şu görüşleri açıklamıştır:

"...Sonuç olarak vurgulanması gereken nokta şudur:1930'larda çağdaş hukuk sistemini yakalamak kaygısıyla kadınları ilgilendiren önemli birkaç reform yapan Türkiye, o zamandan bu yana, yerinde saydığı, dünyadaki gelişmelere

ayak uyduramadığı için, 1980'lerde kadınların hukuki statüsü bakımından fevkalade geri kalmış bir ülke olmuştur.

...Demek ki artık kadınların çalışmasını koca iznine bağlayan yasalar kadınlara dar gelmektedir. Yasa koyucunun görevi, bir azınlığın sahip çıkmakta direndiği haksız ayrıcalıkları korumak değil, çoğunluğun haklı beklentisi doğrultusunda çağdaş yasalar yapmaktır."

Tekeli'nin konuşmasından sonra kadın öğretim üyeleri görüşlerini açıklamışlardır.

Prof.Dr. Yıldız Tümerdem: "Kadın ve Sağlıkla İlgili Sorunları ve Öneriler" başlıklı yazısında,

"...Dünya ve ülkemiz nüfusunun yarısı kadarı kadındır. Dünyada çalışan nüfusun ise yaklaşık 1/3'ü kadındır. Ülkemizde günümüzde 5 milyondan fazla kadın fabrikalarda, bürolarda, değişik iş kollarında görev yapmaktadır. Kadının tek görevi çalışmak değildir. Ev yaşamı iş yaşamıyla bütünleşmektedir.Eş olan kadın için bu görev de sorumluluk ister. Kadının en önemli görevi ise anneliktir.

...Okuma yazma oranı, bazı kırsal alanlarda ve gecekondularla %40'ı geçmemektedir. %18-%20 olan bölgeler bile vardır. Böylece karşımıza okuma yazma bilmeyen kadın sorunu çıkmaktadır. Okuma-yazma bilmeyen kadınların iş bulma, meslek edinme şansları yok denecek kadar azdır.

"İşe alınırken erkeğe, kadına göre cinsiyetinden kaynaklanan bir tercihle öncelik verilmektedir. Bazı iş kollarında doğum ve çocukları nedeniyle kadınlar işe alınmamaktadır. Hatta böyle durumlarda kadınlar işten çıkartılmaktadırlar.

Bu nedenle doğurgan dönemlerde kadın, yasalarla özel korumaya alınmalıdır. Doğum sonrası iznini kullanan kadın oranının %50'yi geçmemesi ilginçtir.

Kadın her ay gebelik kontrolü için izin kullanmalıdır.

İstanbul'da bile %40-%45 oranda kadın evde doğum yapmaktadır. Doğan bebeklerin sakatlıkları ve ölümleri azımsanmayacak boyutlardadır.

Doğum sonrası 6 ay süre ile ücretli izin verilmelidir."

Uluslararası katılım: ABD Birleşik Tekstil ve Giyim İşçileri Sendikası Başkan Yardımcısı ve Sosyal Hizmetler Direktörü Bn. Joyce D. MILLER kurultaya bir bildiriyle katılmıştır.

Hollandalı Roger Zegers de BEIJL, Türkiye'de çalışma yaşamının sorunlarını bilen bir ILO uzmanı olarak konuklar arasındaydı.

"Nüfusun yarısını oluşturan kadınların çalışma yaşamına girmeleri değişen ekonomik koşullarla birlikte yoğunluk

...HABERLER...HABERLER...HABERLER...HABERLER...HA

kazandı. Kadının çalışması, eş-ana-kadın olma sorumluluklarına ekonomik işlevin de katılmasıylayeni sorunlar getirdi. Bu sorunların saptanmasına yönelik olarak Türk-İş'in düzenlediği "Çalışan Kadınlar I. Ulusal Kurultayı"nın sonuçları özetle şöyle:

1- Kurultayda öncelikle, **"Dünyada ve Türkiye'de kadın konusundaki düzenlemeler"** sunuldu. İki ana başlık altında incelenen bu düzenlemelerden ilki, "BM" kadınlara karşı her tür ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesi ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) ilgili sözleşme ve tavsiye kararlarıdır.

2- "Türkiye'de çalışan Kadınlar Alanındaki Düzenlemeler" başlığı altında ise, yasalar incelendi.

3- Daha sonra **"Çalışan kadınların sorunları"**nın araştırılması amacıyla Türk-İş tarafından yaptırılan araştırmanın sonuçları sunuldu. Gazi Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyelerinden Doç.Dr. A. Mete Törüner'in başkanlığındaki bir ekip tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulguları değerlendirildi.

55.3 milyona ulaşan nüfusun yarısını kadın nüfus teşkil etmektedir. Toplam sivil işgücü 19.4 milyondur. Bunun 7.4 milyonu kadındır. Toplam kadın çalışanların büyük kısmı kırsal alanda, tarım işlerinde "ücretsiz aile işçisi" statüsüyle çalışmaktadır. Genellikle kentlerde ücretle çalışan kadın sayısı 1.3 milyondur. Buna göre toplam kadın nüfusun ancak %4.8'i çalışmaktadır. DİE'nin yayınlanan sınırlı bilgileri dışında çalışan kadının iş piyasasındaki yeri ve sorunları konularında kapsamlı bir çalışma yoktur. Araştırma, bu boşluğu bir ölçüde gidermeyi hedeflemiştir. bu sebeple araştırmanın amacı, tarım dışı alanlarda çalışan kadınların iş piyasası içindeki yerlerinin belirlenmesi, karşılaştıkları sorunların saptanması, çalışmanın kendi ve aile hayatı üzerinde yaptığı etkilerin ortaya konmasıdır..."

Prof.Dr. Gülten Kutal, "Türkiye'de İstihdamın Yapısında Kadın İşgücü" başlıklı bildirisinde özetle şunları söyledi:

"...İktisaden faal işgücüne işsizler de dahil olduğundan, kadın işsizlerin Türkiye genelinde ve farklı ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyinde bölgelerde gösterdiği özelliklerin araştırılmasında zorunluk vardır."

"Çalışan kadının bir başka sorunu da meslekte yükselmelerinin, aynı vasıftak ierkeklere göre gü çolmasıdır."

"...Sayısal olarak bakıldığı zaman, Türkiye'de istihdam edilen kadınların %75'i koruyucu iş hukuku mevzuatının dışında kalmaktadır. Bunlar aynı zamanda sosyal güvenlik kurumlarının da dışındadırlar.

Gazeteci-yazar Şükran Ketenci, "Çalışan Kadınların Sendikalaşma Hakları" konulu bildirisinde şu görüşlere yer verdi:

"...1961 Anayasası ve 1963 yasaları ile Türkiye işçi sınıfı, Türk sendikacılık hareketi, gerçek batı standartlarında olmasa da, kabaca uluslararası standartlara uygun sendikal hakların sahibi olmuştu. 12 Mart 1971 ara rejimindeki bazı askıya alınmalar dışında, 12 Eylül 1980'e kadar, bu haklar kullanıldı. Sendikalaşma hakları, "Sendikalarda özgürce örgütlenebilme, toplu pazarlık ve grev hakları" alanlarında, toplumların yaşamlarında gerçekte çok kısa bir süre sayılabilecek 17 yıl, çok yoğun bir biçimde kullanıldı..."

...Kadınların sendikaların örgütlü olduğu işyerlerinde çalıştıkları oranlardan da çok az sayıda sendikal yönetimlerde yer almalarının temelnedeni, kadının özel koşullarındaki olumsuzluklar. İşçi kadın fabrikadan çıktığında, tıpkı ev kadını gibi Türkiye'de çok ağır olan ev işlerinden, ailesinden, çocuklarından tümü ile sorumlu. Uyku dışındaki hemen hemen bütün saatleri bu ağır işlerle dolmuş bulunuyor. Sendikal yaşamla, sosyal yaşamla ilgilenmek çok zor olan sendikacılık içinde kendine yer açmak üzere zamanı nereden bulsun?"

Gazeteci Nazlı ILICAK konuşmasında şöyle dedi:

"...Çalışan kadın da, çalışmayan kadın da işçi de, memur da, işveren de, esnaf da, bütün kesimler ağır problemlerle karşı karşıya...

Özel sektörün mevcudiyetini, bir başka deyişle kapitalizmi hürriyetçi demokratik rejimin teminatı olarak görüyorum. Hür teşebbüsün olmadığı her ülkede işçi devletin kölesi haline gelmiştir. Kapitalizm derken elbette sosyal muhtevalı politikaları içeren bir uygulamayı kastediyorum. Halbuki bugün gündemimize "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler, bırakınız ezsinler, bırakınız batsınlar" zihniyeti, bir diğer ifadeyle vahşi kapitalizm hâkimdir.

1979'da ücret ve maaşlı kesimin milli gelirden aldığı pay %26.66 idi, 1988'de %13'e düştü. Aynı dönemde ulusal gelir içinde tarımın payı %23.87'den %14'e inerken, rant gelirlerinin (kâr, faiz, kira) milli gelir içindeki payı %49.47'den %73'e yükseldi.

Hükümetin şöyle bir iddiası var: "Tasarrufçuya yeterince faiz vererek, serveti tabana yayıyoruz" diyorlar. Halbuki mevduatın yapısını incelediğimizde tamamen farklı bir tablo ortaya çıkıyor.

(devamı 26. sayfada)

ICEF BÜLTENİ

(baştarafı 11 sayfada)

YÜKSEK GERİLİM HATLARINDA ÖLÜMLER

Kısaca NIOSH olarak bilinen Amerikan Mesleki Sağlık ve Güvenlik Ulusal Enstitüsü, yüksek gerilim hatlarında geriye akan akımların neden olduğu kazalarla ilgili bir uyarı genelgesi yayınlamış ve devrenin kapatılması halinde bile, tamamen 'ölü' olduğu kabul edilen hatlarda akımın geriye akmasının ölümlere neden olduğu belirtilmiştir. Enerji akımının kesilmesine rağmen yüksek gerilim hatlarında bakım işlemi yapan iki işçinin ölmesi sonucu yayınlanan bu uyarı elektrik enerjisi işkolunda cereyana çarparak ölüm vak'alarına yeni bir görünüm getirmektedir.

Bu kazalardan birinde, ölen işçinin çalıştığı hatta akım kesilmiş ve onarım çalışmaları başlamıştı. Hat işçisi, akımın kesildiğinin kendisine bildirilmesine rağmen, koruma eldiveniyle tuttuğu pense ile çıplak hattı voltaj için kontrol etmiştir. Bu yöntem, akım kontrolü için Amerika'da kullanılan standart bir test olmaktadır. Yüksek voltajın varlığını belirleyecek bir şeşare veya vınlama sesi duymadığı için de hattın 'ölü' olduğunu kabul ederek çalışmalarına başlamıştır.

Ancak voltajlı akım, bir transformatörden geriye dönmüştür. Pense ile yapılan kontrolün yeterli olmaması sonucu, 4.000 ile 7.999 volt arasında değişen elektrik akımı hattan geriye doğru yüklenmiştir. Hatta topraklama da yapılmadığı için akım işçinin kollarından başlayarak göğüs ve kalbinden geçerek ölmesine neden olmuştur.

Bu kazadan sonra NIOSH, yüksek gerilim hattında çalışanların, kesin kontrol sonucu hatların akımının kesildiğini ve topraklandığını tespit edinceye kadar, bütün gerilim hatlarının 'canlı' kabul edilmesini ilgililere duyurmuştur. NIOSH ayrıca, metal bir aletin hatta değdirilmesi yöntemi ile yapılan akım kontrollerinin, kabul edilebilir genel bir uygulama olmasına rağmen, düşük voltajlı akımların tespit edilmesinde yetersiz kaldığına dikkat çekerek, yüksek gerilim hatlarında çalışacak işçilerin uyarılmalarını istemiştir. Bu şekilde yüksek voltaj kontrolü yapıldıktan sonra, düşük voltaj kontrol cihazları kullanılmalıdır. Bunlar arasında neon lambaları ile ışık veren diyotların güvenilir oldukları belirtilmektedir. Ayrıca akımın geriye akması tehlikesine karşı işçiler, çalıştıkları hattın her iki tarafını da topraklamalıdır. Koruyucu elbise, araç ve gereçlerin kullanımı halinde topraklamaya gerek olmayacağına işaret edilmektedir.

BARIŞ SORUNU TARTIŞILDI

(baştarafı 17 sayfada)

...1945'te Japonya üzerinde ilk kez patlatılmasından bu yana nükleer silahlar dünya işçi sınıfının ve kurtuluş için savaşan halkların üzerinde emperyalizmin ideolojik ve siyasal bir baskı aracı, onları demokrasi, ulusal kurtuluş ve devrim mücadelelerinden caydırma silahı konumuna yükseltilmek istenmektedir.

...Sosyalist ve kapitalist sistemin sonsuza kadar barış içinde birlikte yaşayacağını, sistemler arasında ideolojik uzlaşmalar olabileceğini, sınıf mücadelelerinin, yerini, devrimle bağlarını koparmış bir barış ve demokrasi mücadelesinin alması gerektiğin ipropaganda eden bu görüşlerin işçi sınıfı içinde yeri yoktur. Olmamalıdır...

"Gerçek barışçı, dünyada ve bölgemizde barışın düşmanlarıyla devrim için ödünsüz savaşan barışçıdır" dedi.

Türkiye'de Demokratik Hakları Savunma Komitesi CDDRT, olağan genel kurulu sırasında Dr. Aydemir'in kimliğine ve etkinliklerine karşı duygularını şu sözlerle anlattı:

Türkiye Demokratik Hakları Savunma Komitesi'nin 8 Nisan'da, Londra'da yapılmakta olan Kongresi, Bedir Aydemir'in anısına aynı gün İstanbul'da yer alan toplantıya en sıcak duygularını iletmeyi oybirliğiyle kararlaştırmıştır.

Dr. Bedir Aydemir Britanya ve Türkiye sendikal hareketleri arasında yakın bağların kurulmasında önder rol oynamış, sadık bir demokrasi savaşçısıdır. Türkiye'de ona sayı gösterisinde bulunan tüm demokrasi savaşçılarına Kongremizin delegeleri de yürekten katılıyorlar.

Onun anısı, demokrasi ve özgürlük savaşını yüce tutanların ve işçi sınıfının aydınlık yarınları için savaşanların gönlünde yaşayacaktır."

Kongre adına:

Jeremy Corbyn, Milletvekili, Başkan
Harry Cohen, Milletvekili
Stan Newens, Avrupa Parlamentosu Milletvekili
Alf Lomas, Avrupa Parlamentosu Milletvekili,
Richard Balfe, Avrupa Parlamentosu Milletvekili,
Brenda Hudson, Ulusal ve Yerel Yönetim Çalışanları Sendikası, (NALGO), Yönetim Kurulu üyesi

Eşi Uğur Aydemir gönderdiği mesajda şöyle diyordu:

"Eşim Bedir Aydemir, Barış Derneği'nin kurucularındandı. 1979'da işçi hareketi içindeki ayrışma buraya da yansıdı. Gerçek barışseverlerle, barışı bir rozet gibi yakasında taşıyanlar ayrıştılar. Bedir, gerçek barışseverlerdendi.

O, haklı ve kalıcı barışın, ancak sömürücü sisteme karşı devrimci mücadelenin zaferiyle elde edilebileceğini çok iyi biliyordu. Sömürücü sistem, işçilere, emekçilere karşı yürüttüğü sürekli savaşta tanklara toplara bile ihtiyaç duymadan, emekçileri erken mezara sokuyordu. Öyleyse bu sistemi yıkmadan adil barış olur demek, o sistemin ayıplarını kapamak anlamına gelirdi. Bedir hiçbir zaman bu konuma düşmedi. Devrim yapılmasın, barış bozulur diyenlere, "Siz barışsever değil karşı devrimcisiniz" derdi. Nitekim tam Gorbaçov'ların barış konusundaki görüşlerine karşı bir kitap hazırlamaya başlamıştı ki hastalandı..."

1 MAYIS

(baştarafı 3. sayfada)

pis cezasına çarptırıldı. Bir diğeri de hapishanede gördüğü işkenceler sonucu intihar etti.

II. ENTERNASYONALİN KARARI

ABD işçi sınıfının ve işçi liderlerinin uğradığı bu adaletsizlik tüm dünyada nefretle karşılandı. ABD işçi sınıfı 8 saatlik işgünü için başlattıkları direnişi sürdürmeye, asılan sınıf kardeşlerinin anısını yaşatmaya kararlıydı. 1888 yılında Amerikan Emek Federasyonu Genel Kurulu'nda 8 saatlik işgünü hakkı elde edilinceye kadar her yıl ülke çapında gösterilere gidilmesine, bu gösterilerin ilkinin 1 Mayıs 1890 günü yapılmasına karar veriliyordu. 1889 yılında Friderich Engels'in önderliğinde gerçekleştirilen II. Enternasyonalin Paris Kongresinde bu doğrultuda bir karar alındı. 1891 yılında Enternasyonalin II. Kongresi 1 Mayıs gösterilerinin her yıl yinelenmesini bir kez daha vurguladı. Bundan böyle 1 Mayıslar işçi sınıfının ve tüm emekçilerin dünya çapında dayanışmasının ve mücadele birliğinin kutlandığı bir gün olarak benimsendi.

TÜRKİYE'DE 1 MAYIS

1906'dan itibaren 1 Mayıs içşi sınıfımız tarafından da kutlanmaya başlanmıştır. 1921 yılı 1 Mayısı ülkede emperyalizme karşı verilen sıcak savaş ortamında, işgal altındaki İstanbul'da ve Ankara, İzmir, Adapazarı gibi büyük şehirlerde büyük kitle gösterileriyle kutlandı.

1923 yılından başlayarak hakim sınıflar 1 Mayıs gösterilerini engellemek için ellerinden gelen çabayı göstermeye başladılar. 1924'de "takriri sükun" yasasıyla bu engelleme işçi liderlerinin, sosyalistlerin tutuklanması biçimini aldı. Hakim sınıflar Türkiye'de yalnız işçi sınıfının uluslararası dayanışma gününün kutlanmasını engellemeye çalışmadılar. Yeni bir oyuna daha başvurarak 1925'de 1 Mayıs'ı "Bahar ve çiçek bayramı" olarak yasalaştırdılar. Daha sonra hakim sınıflar yeni bir saptırmayla 1963'de 24 Temmuz'u işçi bayramı ilan ettiler. Ve 1 Mayıs uluslararası işçi sınıfı dayanışma, kardeşlik, birlik ve mücadele halkasını kopartmaya yeltendiler. Bütün bu oyunlara ve baskılara rağmen burjuva iktidarları 1 Mayıs'ı engelleyemedi. İşçi sınıfı küçük toplantılarla, bildirilerle de olsa 1 Mayıs'ı kutluyor, şanlı 1 Mayıs geleneğine sahip çıkıyordu.

1976'da 1 Mayıs DİSK öncülüğünde yüzbinlerce işçi emekçi tarafından kutlandı. 1977 1 Mayıs'ı yine DİSK'in öncülüğünde Taksim meydanında kutlanıyordu. Yüzbinlerce emekçi bayramlarını kutlamaya gelmişti 1 Mayıs alanına. Ne var ki, aynı ABD'de Şikago'da olduğu gibi aynı senaryo oynandı. Ajan provokatörlerin yardımıyla Taksim meydanı hakim sınıflarca kana bulandı. 36 emekçi çevreden açılan ateş ve panik sonucu şehit edildi. Bu alçakça katliam işçi sınıfını korkutamazdı ve korkutmadı. 1978 1 Mayıs'ında işçi sınıfı tüm görkemiyle yine Taksim meydanındaydı. Daha sonraki yıllar Taksim meydanı 1 Mayıs kutlamalarına yasaklandı. Diğer şehirlerde yapılan coşkun gösterilerle 1 Mayıs kutlandı. 1980 antidemokratik rejim koşullarında 1 Mayıs tüm ülkede resmen yasaklandı. Ancak işçi sınıfı tüm zamanlarda olduğu gibi 1 Mayıs eylemini ve ruhunu yaşattı. Kanlı 1 Mayıs eyleminin gerçekleştiği alana "1 Mayıs Alanı" adını verdi. 1988 1 Mayısını bu alanda kutladı, 1989 da yine kutlamaya hazırlanıyor.

GECE VARDİYASI

(baştarafı 8. sayfada)

yi birlikte dikkate almalıyız: Vücudun biolojik ritmi, işin ritmi ve sosyal ve ekolojik ortamın ritmi. İnsanlar üzerinde yapılan deneylerde tamamen soyutlanmış sosyal ve ekolojik ortamarda bile vücudun biolojik ritm alışkanlıklarını bırakmadığı saptanmıştır.

Sonuç olarak -Gece Vardiyası-nın yarattığı tıbbi sorunları şöyle özetleyebiliriz: Biolojik rizm bozukluğu ve aşırı yorgunluktan kaynaklanan **gut hastalığı** (Organizmadaki ürik asidin atılmayarak vücudun kimi yerlerinde özellikle ayak başparmağında, topuk ve eklemlerinde birikmesi ile meydana gelen, ağrı ve şişler ile ortaya çıkan hastalık), **sindirim bozuklukları, ülser** ve **sinir sistemi bozuklukları.**

İster vardiya yöntemi ile ister sürekli gece çalışması tıbbi açıdan sakıncalıdır.

2. Gece vardiyasının aile ve sosyal yaşam üzerine etkisi:

Özellikle sosyologlar, gece çalışmasının aile yaşamını ciddi bir biçimde bozduğunu ileri sürüyorlar. Düzensiz zamanlara dağılmış bir iş çizelgesinin toplumun organizasyonu ve toplumsal yaşam açısından da sakıncaları var. Günlük yaşamın ve ailenin zaman çizelgeleri bir türlü gece işçisinin zaman çizelgesi ile uyuşamamaktadır. Bu bir eş zamanlaştırma (senkronizasyon) bozukluğu demek oluyor. Örneğin, işçi, ailesi ile öğle yemeği yemek için bütün zaman düzenini altüst etmek zorundadır. Aile de kendi zaman düzenini altüst etmez yani günlük alışkanlıklarını değiştirmez. Bu durum gece işçisinin dinlenmesini önemli ölçüde engeller.

Sosyal yaşamdaki düzensizlikler resmi ve resmi olmayan ilişkiler biçiminde iki grupta incelenebilir. Gece işçisinin arkadaş çevresi hızla daralır. Yeni ve kendisi gibi yaşayan arkadaşlar bulmak zorundadır. Eğer vardiya uygulaması da varsa belirli bir kesim ile görüşmek artık olanaksız hale gelmiştir. Spor kulüpleri, sendikalar, partiler veya resmi daireler vb. kurumlarla ilişkiler önemli ölçüde kısıtlanır. Gece işçisi bunlara gerektiği gibi katılamaz bu tip kurumlarda çalışamaz, görev alamaz. Böylece gece işçisinin toplumsal bütünleşmesi (entegrasyonu) zayıflayacak, bir yalıtlanma süreci içine girecektir. Bütün bu koşullar içinde, gece işçisinin boş zamanı toplumsal açıdan değerlendirilemeyecek anlamsız saatlere dağılmış olacaktır. Bu durum boş zamanın kullanılamaması, değerlendirilememesi anlamına gelir. Örneğin gece işçisi balık tutmaya gidemez, bahçe ile uğraşamaz, kitap okuyamaz ya da radyo dinleyemez.

3. Gece çalışmasında verim ve çıktı, gündüz çalışmasına oranla daha düşüktür. Hernekadar, gece çalışması için toplam süresini kısaltsa da gece yapılan çalışma verimlilik açısından dezavantajlıdır.

4. Tüzük ve yönetmeliklerle gece çalışmasının süresi kısıtlanabilir, emeklilik yaşı düşürülebilir, iş çizelgelerinin saptanmasında işçiye söz hakkı ve esneklik tanınır, taşıma ve yemek gibi servisler uygun olarak düzenlenebilir.

... YAZILARIN DEVAMI... YAZILARIN DEVAMI... YAZILARIN

İŞÇİ SAĞLIĞI SORUNUNUN SOSYO EKONOMİK TEMELLERİ

(baştarafı 9 sayfada)

tatmin edememekte, sürekli gider artışıyla işçi gelirinin önemi bir bölümü harcandığı halde, sağlık hizmetleri gereken etkinliğe kavuşamamaktadır. Sonuç ise kaynakların hem parasal hem de zaman açısından israfıdır.

İşçi sağlığının sadece 'tedavi hizmeti' olarak algılanmasının doğal sonucu, bu soruna 'hastalanan işçinin en kısa zamanda iyileştirilip işinin başına gönderilmesi' şeklinde yaklaşılmasıdır. Bu yaklaşım ise yukarıda da belirtildiği gibi bir yandan kaynak israfına neden olurken, diğer yandan işçi sağlığı sorununa hiçbir şekilde çözüm getirmemektedir.

İşçinin sağlığının korunması, meslek hastalıkları ve iş kazalarının önlenebilmesi, ancak bu hastalıklara ve kazalara yolaçan faktörlerin ortadan kaldırılmasıyla mümkün olacaktır. İşçi sağlığını bozuk sosyo-ekonomik yapının bir ürünü, bir yansıması olarak kabul ettiğimizde; işçinin eline geçen ücretten, hayat pahalılığına, yaşadığı çevre ve konut koşullarından, beslenme koşullarına, işsizlik sorunundan, gelir dağılımının adaletsizliğine kadar pek çok konu, işçi sağlığı sorununun içinde yer alacaktır.

Çalışırken çocuğunu nereye bırakacağını düşünen, akşam evine yiyecek ne götüreceğinin kaygısı içinde olan, eline geçen ücretle ailesini nasıl geçindireceğini bilemeyen, sağlıksız konutlarda yaşayıp, sağlıksız şekilde beslenen, her an işsiz kalma korkusunu taşıyan kişilerin iş kazalarına uğrama riski çok yüksektir. Diğer taraftan bu koşullara, işverenlerin insan ögesini ikinci plana iterek kâr oranını en yüksek düzeye çıkarma tutkusunu, üretimi arttırırken maliyeti düşürme çabalarını, kullanılan teknolojinin geriliğini, sağlıksız işyeri koşullarını, hiç yapılmayan yapılsa da son derece yetersiz olan sağlık kontrollerini eklediğimizde, meslek hastalıkları ve iş kazalarının sayısının ülkemizde neden bu denli yüksek olduğu anlaşılacaktır.

İşçi sağlığı sorunun özünde sınıfsal bir sorun olması bu konuda elde edilecek kazanımların ancak örgütlü sınıfsal mücadele ile sağlanabilmesine yol açmaktadır. Bir başka deyişle, kapitalist sınıfın egemen olduğu bir düzende gerek işverenlerin, gerekse sınıfsal konumu nedeniyle devletin işçi sağlığına ve işgüvenliğine hizmet etmesi mümkün değildir. Bu nedenle işçi sağlığı sorunu, ekonomik ve demokratik hak ve özgürlükler mücadelesinin önemli bir parçasını oluşturur.

AYIN OLAYI Levent Faciası

(baştarafı 1 sayfada)

Yaşanan olay çok ölümle sonuçlanmış bir iş kazasıdır.

İlk bakışta anlaşılacağı gibi bu tehlikeli işyeri "Meskun mahallin dışında olsaydı evlerinde oturan kimseler ölmeyecekti". Bu düşünce doğrudur, ancak doğrunun sadece bir bölümüdür. Bu tür sızlanmalar, olayın bilimsel boyutlarıyla ve tüm ilişkileriyle birlikte kavranamaması sonucunu doğuracaktır.

Bir çözüm gibi, kamuoyuna sunulan düşünce, "Tiner, aseton gibi çözücülerin bulunduğu imalathane ve depoların şehir dışına çıkarılmasıdır."

Bu önlemler yerine getirilirse, kazaların olmayacağı, sorumlulukların ise tümüyle ortadan kalkacağı, bu tartışmalarda bir müjde gibi sunulmak isteniyor.

Oysaki işçi Sağlığı Derneği'nin, süreli gündeme getirdiği sorumluluk asıl bu alanda başlamaktadır.

İş yeri ortamı, iş yerindeki sağlık zararlıları

İşçi sağlığı biliminin ön gördüğü koşullar yerine getirilmez ve iş güvenliği için gerekli önlemler alınmazsa, ne çalışan insanların sağlığını, ne toplum sağlığını, ne de çevreyi korumamız olası değildir.

Levent'teki toplu iş kazası olayı "cinayet" "katliam" olarak adlandırıldı. Doğrudur, katılıyoruz. Ayrıca diyoruz ki meslek (iş) kazası ani olduğu ve gözden kaçıralamadığı için, can ve madde kaybı nedeniyle kısa sürede adli boyutlar aldığı için fark ediliyor. Peki meslek hastalıklarına ne diyelim? Eritici solventlerin tiner, benzen ve türevlerinin yalnız iş kazalarına değil, onulmaz meslek hastalıklarına neden oluşuna ne zaman eğileceğiz?

Levent'teki büyük işkazasında görüldüğü gibi bu tür eriticiler ve bazı hidrokarbonlar, parlayıcı, uçucu, yanıcı patlayıcı olduktan başka kanser yapıcıdır.

Prof. Muammer Aksoy Ne Diyor?

"İlgilenilmeyen bir sağlık düşmanı BENZEN" yazılarında (Cumhuriyet 27.12.1988) Prof. Dr. Muammer Aksoy şu açıklamada bulunuyor: 40 iş yerinden alınan 47 tiner örneğinin % 19'unda, 36 yapıştırıcının % 76.4'ünde yasal miktarın üstünde kanser yapıcı **Benzen** bulunduğu saptanmış. TÜM—SAB projesi ile yürütülen bir araştırmada Kırıkkale Barut Fabrikası tinerinde % 40 oranında **Benzen** bulunmuş. Hepimizin bildiği gibi **Benzen** çok uzun seneler sonra bile oluşan kan kanserlerinin sorumlusu bir mesleki kanserojen, aynı zamanda çok çeşitli kan hastalıklar yapabilen kimyasal bir zararlıdır.

SENDİKALARA-İLERİ İŞÇİLERE DÜŞEN GÖREVLER

İşçi sağlığı, iş güvenliği ile ilgili yasa, tüzük ve yönetmeliklerin uygulanmadığı, işçileri eğitme yükümlülüğünün işverence yerine getirilmediği en basit kaza koruyucu önlemlerin alınmadığı iş yerlerinde oluşan öldürücü hastalıkların sorumluluğu ne zaman tartışılacak? Mesleki kazalar, ya da meslek hastalıkları sonucunda oluşan ölümlerin, sakatlıkların hesabı kimden sorulacak?

Levent imalathane faciasında olayı hep beraber yaşadık. Yasal idari düzeylerdeki sorumlular yasa dışı davranıyorlar. Bu olay bir kez daha göstermiştir ki, iş kazaları, meslek hastalıkları, **kendi hallerine bırakılırsa** ne işveren kapitalistler tarafından, ne de onları denetleyen, yasal, idari, hukuksal denetçiler tarafından çözülmeyecektir. İşçi Sağlığı Derneği'nin görüşü şudur: "İşçi sağlığı işyerinde korunur, meslek hastalığı iş yerinde teşhis edilir". Bu gerçeğe uygun bir davranış bugün kaçınılmaz biçimde kendini dayatmaktadır. İşçi sağlığı ve işgüvenliği alanında varolan yasalar, tüzükler ve işverenlerin hukuksal sorumlulukları işlemediğine göre, sorumluluk sendikalara, işçi örgütlerine, ileri işçilere ve işçi sınıfından yana demokrasi güçlerine, bilim çevrelerine düşmektedir. İşçi sağlığı ve işgüvenliği açısından bu güçleri örgütlemek ve yeniden yapılandırıp işlerlik kazandırmak, kendi sağlığı ile birlikte toplum sağlığı ve çevreyi koruyup gerçek çözüme kavuşturmak işçi sınıfımızın acil olarak gündemindedir.

... YAZILARIN DEVAMI... YAZILARIN DEVAMI... YAZILARIN

Dr. HALDUN SİRER'LE SÖYLEŞİ

(baştarafı 5. sayfada)

biraz bilgi verir misiniz?

— Bildiğiniz gibi ILO uluslararası bir örgüt. Pek çok ülke bu örgüte üye. Biz de üyeyiz. ILO teknolojik gelişmelere göre zaman zaman çeşitli sözleşmeler ortaya atıyor ve üye ülkelerle sözleşmeler yapıyor. Üye ülkelerin bu sözleşmeleri imzalamamak hakları saklı. Yine ILO bu sözleşmelerden sonra, sözleşmeler doğrultusunda üye ülkelere **tavsiya kararları** gönderiyor. Son günlerde gazetelerden öğrendiğimize göre hükümet 155 sayılı sözleşmeyi imzalamak üzere imiş. Bu sözleşmeyi biz önceden imzalamamamıştık. Bu sözleşme doğrultusunda 164 sayılı tavsiye kararı da var. Genel olarak her iki belge de işçi sağlığı ve işgüvenliği hakkında yaptırımlar getiriyor. Örneğin bu kararlarla her ülkenin kendisine bir "Ulusal işçi sağlığı politikası saptaması" zorunlu. Yıllardır üzerinde durduğumuz bir konu. Özellikle ülkemiz için. İşçi sağlığı alanında kurulmuş örgütlerin çeşitli enstitülerin, meslek hastalıkları hastanelerinin, sendikaların, üniversitelerin ve derneklerin bu alanda çalışmaları var. Bunların ulusal bir işçi sağlığı politikası içinde entegrasyonu (bütünleştirilmesi) kaybedilen zamanı kısaltmak pönünden çok önemli. Bu yönden 155 sayılı sözleşmenin imzalanması ve uygulanmaya konmasının çok yararlı olacağı kanısındayım.

— "İşçi sağlığı işyerinden başlar" diye yerleşmiş bir kanı var açıklar mısınız?

— Mesleksel sağlık hizmetinin ilk basamağı işyeridir. Çalışan insan, makinalar, çalışma ortamındaki sağlık zararlıları ve ortaya çıkan işkazaları ve meslek hastalıkları hep bu ortamda oluşur. Mesleksel sağlık hizmeti, mesleki sağlık servislerince incelenir, korunma önlemleri bu ortamda alınır. Yani **Ana Hücre** işyeridir. Tüm çalışmalar bu milyonlarca ufak birimleri korumak için yapılır. Bu konuyu ayrıca İşçi Yaşamı dergisinde işleyeceğiz.

— Sayın Sirer, yıllardır işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında çalışmalar yapan bir uzman olarak ülkemizin işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunlarını nasıl görüyorsunuz? Umutlu musunuz?

— İşçi sağlığı çok boyutlu bir kavram. Bu alandaki yasa ve tüzükler uygulamalara kıyasla oldukça iyi. Doğal olarak mükemmel demiyorum. Esasen endüstriyel gelişmelerle sürekli yenilenme içinde olması zorunlu. Yeterince iyi sayılabilir. Uygulamaya gelince iş güvenliği çok yetersiz. Denetim istenilen düzeyden çok uzakta henüz. Bazı yerlerde bu denetimin belediyele verilmesini düşünemiyorum bile. Bakalım ne olacak?

İşçi-işveren-sendikalar ve SSK arasındaki yasaların öngördüğü hatta zorunlu kıldığı bir entegrasyon yok. Batı dünyasında olan işçi ve işveren sendikalarının ülkenin politik güçlerine bu alanda yaptırım getirmeleri iyi işlemiyor. Siyasi partilerimizin bu alana el atmaları da esas görevleri...

Eğitim konusuna gelince, o da iyi işlemiyor. "İşçi sağlığı ve meslek hastalıkları" hâlâ bir uzmanlık dalı değil. Sağlık Bakanlığı uzmanlık tüzüğünde bulunmasına karşın bilemediğimiz nedenlerle uygulamada yok. (1984'den beri). İşyeri hekimleri için Türk Tabibleri Birliğinin sertifikalı seminerleri ilk basamakta büyük yararlar sağlayacak bir çözüm yolu. Diğer meslek derneklerinin çalışmaları da çok yararlı. Türk-İş'in yararlı seminerlerini takip ediyoruz. Uzun yıllar devam eden bu seminerlerin bundan böyle işkollarına göre düzenlenmesi ve uygulamalı çalışmalar şeklinde yapılmasının çok yarar sağlayacağı kanısındayım. Sonuç olarak işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında bir İŞÇİ SAĞLIĞI POLİTİKASI süratle belirlenmeli, devlet ve çeşitli disiplinler, Bakanlıklar, SSK, işçi ve işveren sendikaları, Türk Tabibler Birliği ve meslek dernekleri çalışmaları bu politika doğrultusunda geliştirilmelidir. Artık geciktirilmeden uygulamalar başlamalıdır. Bu girmeyi düşündüğümüz AET için zorunlu olacaktır.

Ayrıca şunu da belirtmek isterim ki bizim kuşağımıza kıyasla gerek hekimler ve gerek diğer bilimsel disiplinler yönünden yeni bir kuşak gelişiyor. Daha bilinçli, daha realist ve daha inançlı insanlar. Bizim çektiğimiz bu alandaki sıkıntıları kolaylıkla altedebilecekler. Bu alanda çalışan tüm dostlarıma başarı dileklerimle sevgi ve saygılarımı sunarım.

MERHABA

(baştarafı 6. sayfada)

rinde yarı bir bilim dalı geliştirecek derecede durmalarının bir diğer nedeni de kazalar karşısında duydukları manevi ızdırabın yanında, meydana gelen milli servet kaybının büyüklüğünün de bilincine varmış olmalarıdır.

Yine otoritelerin söylediğine göre 2. Dünya Savaşının 6 yıllık periyodu içinde yaralananlar bu dönem zarfında endüstri kazalarında yaralananlardan daha az olmuştur.

Örneğin; savaşta İngiliz ordularının aylık kaybı şöyle:

3.462 ölü, 752 kayıp, 3.912 yaralı, toplam olarak 8.126, 1939 ile 1944 yılları arasında ise iş kazalarında aylık ölü sayısı 107, yaralanma 22.002.

Amerika Birleşik Devletleri'nde ise bu rakamlar; 6.084 ölü, 763 kayıp, 15.161 yaralanma, toplam olarak 22.008, iş kazalarında ise 1.219 ölü, 121 sürekli tam sakatlık, 152.356 geçici sakatlık, toplam olarak 160.747'dir.

Ayrıca her yıl İngiltere'de iş kazalarında ortalama 1000 kişi hayatını kaybetmekte, 500.000 kadarı da çeşitli yaralanmalara maruz kalmaktadır.

İş kazalarının sebebiyet verdiği maddi zararlar bazı gelişmiş ülkelerde bilinebilmekte ancak tüm dünyada gerçek değerlerin saptanması bugün için mümkün olamamaktadır. Bununla birlikte ortaya çıkan istatistiki değerlerden her yıl dünyada 15.000.000'un üzerinde iş kazası olduğu bilinmektedir.

Ülkemizde de sigortalı işçiler arasında yılda ortalama 90.000 kadar iş görmezlikle sonuçlanan yaralanmalar meydana gelmektedir.

Sosyal Sigortalar Kurumu kendi kanunlarına göre bu vakalar için ödenecek ve tıbbi yardım sağlar. Diğer taraftan iş güvenliği ile uğraşan uzmanlar, iş kazası sonucu meydana gelen 90.000 yaralanma vakasının uygun tedbirlerle önemli derecede azaltılabileceği kanısındadır.

O halde korunma sağlanır ve kaza sayıları azaltılırsa sigorta masraflarının da azalacağı ve hem kurum için, hem de ülkemiz için kazanç elde edileceği kolayca anlaşılabilir.

Önümüzdeki sayıda birlikte olmak üzere esenlikler dilerim.

....YAZILARIN DEVAMI....YAZILARIN DEVAMI....YAZILA

İşçi Sağlığı Derneği Ne Diyor?

(baştarafı 1 sayfada)

tik içinde öğreniyorlar ve birbirlerini eğitiyorlar. Derneğin ana belgilerinden birini yaşama geçirmeye çalışıyorlar:

"İşçiler aydınlansın,
Aydınlar işçileşsin..."

Bu belgi yalnızca emeğe, işçi sınıfına saygıyı anlatmakla kalmıyor, tarihsel gelişmenin ve toplumsal işbölümünün zorunlu olarak birbirinden ayırdığı, çoğu kez karşıt kamplara sürdüğü kafa ve kol emeği arasındaki binlerce yıllık çelişkinin ortadan kaldırılması özlemini de yansıtıyor.

Mühendislik bilimleri, sağlık ve sosyal bilimler alanında uzmanlaşmış birçok emekçi aydın ve pek çok ileri işçi, daha bugünden, İşçi Sağlığı Derneği'ni bilimle işçi sınıfı eyleminin çakışma alanlarından biri konumuna getirmeye çalışıyor.

Derneğin işçi sınıfına ve örgütlerine iletmek istediği ana mesajı şöyle özetleyebiliriz: "İşçi sağlığı sorunları, işçi sınıfının sorunudur, onun bilinçli eylemiyle, mücadelesi ve baskısıyla çözülür."

Bu mesajla bugüne kadar genel bir onay almış gibi görünen egemen sınıf düşüncesini birkez daha ve temelden reddediyoruz: "İşçi sağlığı, iş güvenliği sorunlarının, işçi ve işveren örgütleri ve hükümet temsilcileri arasında diyalogla ve sıkı bir işbirliği ile çözülmesini" öneren ve bekleyen geleneksel burjuva görüşler, işçi sınıfının gözünden düşmüş, inandırıcılığını çoktan yitirmiştir.

Bu sorunların çözücüsü elbetteki öncelikle sınıfsal gücüne güvenen, bilimin öncülüğünde, örgütlü, bağımsız eylemiylę yolunu çizen işçi sınıfı olacaktır.

İşte bu nedenler yüzünden, işçi sınıfının çalışma ve yaşama koşullarını yükseltme mücadelesi, işçi sağlığı ve işgüvenliği sorunlarının çözümü için demokrasi mücadelesiyle çakışıyor: Burjuva sınıfların ve iktidarların mülkiyet alanlarında meydana gelen meslek hastalıklarının, iş cinayetlerinin,sakatlıkların, ilkel sağlık koşullarının temelinde yatan etkenler ne bilimsel bilgi eksikliği ile ne de yönetsel ve hukuksal yetersizlikle açıklanamaz.

Burjuvazinin, siyasal iktidarların davranışını açıklayan olgu yalındır: İşçi sağlığı ve işgüvenliği için harcama yapmak istemiyorlar. Nasıl olsa ölen ve sakatlanan her işçinin yerini alacak 3-5 işçi fabrika kapısında beklemektedir.

İşçi Sağlığı Derneği, iş yasalarındaki işçi sağlığı ve işgüvenliğiyle ilgili yasal hakları küçümsemiyor. Bu hakların, geliştirilerek ve genişletilerek her işkolunda, her işletmede yaşama geçirilmesi için kalıcı demokratik mücadele vermeyi öneriyor.

Bu amaçla:

- İşyerlerinde "İşçi sağlığı, işgüvenliği kurulları"nın kurulmasına ve eğitilmesine birincil önem veriyor.
- Bilimsel eğitim ve yayın çalışmalarında ve sınıfsal pratiklerde "işçi sağlığı, işyerinde korunur" ilkesini savunuyor.
- İşletmelerde çalışan meslek sahibi aydınları işçi sınıfıyla kaynaşmaya, yaşam ve düşünce birliği oluşturmaya, bilgi ve becerilerini paylaşmaya özendiriyor.
- İşçi Sağlığı Derneği demokrasi mücadelesinde sendikalara, kitlesine ve örgütlü eylemine ön koşulsuz olarak yardımcı olmayı amaçlıyor.
- İşçi sınıfının sendikal birliğine, militan sendikal eylemine, aktif sendikal / yığınsal demokrasi ilkelerine güveniyor ve bütün gücüyle bu ilkeleri yaşama geçirmeye çalışıyor.

Bu inançla işçi sınıfımıza ve dostlarına "merhaba" diyoruz.

İ.S.D.

TÜRK-İŞ ÇALIŞAN KADINLAR I. ULUSAL KURULTAYI

(baştarafı 21. sayfada)

Kısacası faizin kaymağını büyük para sahipleri yiyor. Servetin tabana yayılması söz konusu değil.

Biri yer biri bakar, kıyamet bundan kopar demişler.

Kurultayın en önemli eksikliği, bu sorunların kaynağındaki toplumsal/ekonomik düzeni göstermeyişi, kapitalizmin ağır sorumluluk payını ve çözüm yollarını tartışmaya açmamış olmasıdır.

Bu koşullar nedeniyle, kapitalist sınıfların yazarlarından gazeteci Nazlı Ilıcak, kadın işçilerin, kadın emekçilerin, cinsiyetleri nedeniyle fazladan bir ezgiye ve yıkıma uğramakla birlikte, erkek işçilerin uğradığı baskı ve sömürüyü birlikte yaşadıkları gerçeğini gözden kaçırabilmiştir.

Oysa ki düşünmesini bilen her sağlıklı işçi, her sömürü ve baskının kaynağında kapitalizmin bulunduğunu, ayrımcılığın, erkek şovenizminin kadınları ezen ve köleleştiren her türlü dinsel, ulusal, törel gericiliğin kapitalizmin kanatları ve koruması altında yaşadığını bilir.

Burjuvazinin sözcüsü Nazlı Ilıcak'ın ana tezlerini çürütecek binlerce işçi sınıfı sözcüsünden birinin bu oturumda yer almaması ciddi bir hata olarak görülmüştür.

İki gün süren Kurultay için işçi izleyicilerin genel kanısı: "Olumlu ve umut veren iyi bir başlangıç, yinelenmesi yararlı olur, bu kez kadın işçilerin fabrikaların ve sendikaların yığınsal katılımı gerekir" şeklinde olmuştur.

BİR ANKETİMİZ VAR

Gazete ile hangi düzlemde ilişki kurmak istediğinizi işaretleyip dernek adresine postalayınız. İlginiz için teşekkür ederiz.

İşçi Sağlığı Derneği
Basın - Yayın Bürosu

- ☐ Öncelikle içerik ile ilgili detaylı bilgiye gereksinim duyuyorum.
- ☐ Makale sağlayabilirim.
- ☐ Haber sağlayabilirim.
- ☐ Bilimsel araştırma yapabilirim.
- ☐ Çeviri yapabilirim.
- ☐ Fotoğraf sağlayabilirim.
- ☐ Belirli periyotlarla gazetenin eleştirisini yapabilir, gazeteden beklediklerimi yazılı hale getirebilirim.
- ☐ Belirli periyotlarla gazete ile ilgili genişletilmiş toplantılara katılabilirim.
- ☐ İnceleyip işlemeye vakit bulamadığım kaynak ve dökümanları gönderebilir, arşiv oluşturulmasına yardım edebilirim.
- ☐ İlişki kurabileceğiniz kurum adresleri verebilirim.
- ☐ İlişki kurabileceğiniz kişi adresleri verebilirim.
- ☐ Gazeteye abone olmak istiyorum.
- ☐ Gazeteye kaynak yaratacak önerilerde bulunabilirim.

ABONE FORMU

İşçi Sağlığı Derneği
Merkez Yayın Organı
"**İşçi Yaşamı**" Dergisi'ne
abone olmak istiyorum.

Adres:.....................................
....
....

İsim: ....
Tarih:...............................
İmza:...............................

Abone koşulları:

6 aylık:	7.500.—	6 $,	12 DM,	4 £,	40 F.F
12 aylık:	15.000.—	12 $,	24 DM,	8 £,	80 FF

İŞÇİ YAŞAMI

İŞÇİ SAĞLIĞI MESLEK HASTALIKLARI DERNEĞİ
MERKEZ YAYIN ORGANI

SAHİBİ: İ.S.D. Genel Başkanı Metin BENOL
YAZI İŞLERİ MD: TAHSİN SORKUN
YÖNETİM YERİ: Sakızağacı Sk. No: 20 BEYOĞLU CAD. TAKSİM/İSTANBUL

YAYIN KURULU;
Mustafa Kızıler, Oğuz DEMİR, Mehmet Kepez, Agâh Savrun, Hatice Ünsal, Şener İnce, Gürhan Güvenkaya, Nejat Yazıcıoğlu, Metin Benol, Akif Güneş, Ahmet Yüzüak, Haydar Kızılırmak, Cahide Özkök.

Ayda bir yayınlanır, yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Gönderilen yazılar, belgeler iade edilmez. Yazı ve haberlerde biçim ve dizin değişiklikleri yapılabilir. Yazılar kaynak belirtilerek izinsiz kullanılabilir.

Dizgi, Film, Montaj: PAPİRÜS Basım 527 03 99
Basıldığı yer: Onaran Matbaası